

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-funded by the European Union and the Republic of Turkey

SİVİL TOPLUM DİYALOĞU ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ SAĞIR YETİŞKİN BİREYLERE YÖNELİK YAYGIN EĞTİM YÖNTEMLERİ

Türkiye Gençlik Birliği Derneği

www.ogrenmeyiogren.org

www.siviltoplumdiyalogu.org

SIVİL TOPLUM DİYALOĞU
ÖĞRENMEYİ ÖĞREN
PROJESİ

SAĞIR YETİŞKİN BİREYLERE YÖNELİK
YAYĐIN EĞTİM YÖNTEMLERİ

TURKİYE GENÇLİK BİRLİĞİ DERNEĞİ

Öğrenmeyi Öğren Projesi, 2016-2017

Korkutreis Mah. Cihan Sok. No: 16/11 Sıhhiye-ANKARA/TÜRKİYE

Tel : (0 312) 229 16 36

E-mail : tgbderinfo@gmail.com

Web : www.ogrenmeyiogren.org

Bu yayın, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin mali desteğiyle üretilmiştir. Bu yayının içeriğinden sadece Türkiye Gençlik Birliği Derneği sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti veya Avrupa Birliği Bakanlığı'nın görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.

İÇİNDEKİLER

SİVİL TOPLUM DİYALOĞU PROGRAMI

6

TÜRKİYE GENÇLİK BİRLİĞİ DERNEĞİ

7

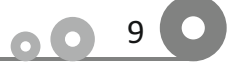
ZAGREB SAĞIR VE İŞİTME ENGELLİLER DERNEĞİ

8

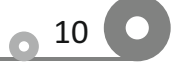
GİRİŞ

9

ARKA PLAN

10

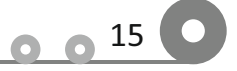
YETİŞKİN EĞİTİMİ

14

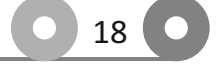
SAĞIR YETİŞKİN EĞİTİMİ

15

YAYGIN EĞİTİM

18

YAYGIN EĞİTİM SAĞIR YETİŞKİNLER İÇİN NEDEN UYGUNDUR?

20

"ÖĞRENMEYİ ÖĞREN" PROJESİ, SAĞIR EĞİTİMİNE NASIL KATKIDA BULUNMUŞTUR?

22

İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ, SAĞIRLARIN EĞİTİMİNDE NEDEN ÖNEMLİDİR?

25

SAĞIR VE İŞİTME ENGELLİ KATILIMCILAR İÇİN İPUÇLARI

27

SAĞIR YETİŞKİNLER İÇİN İNSAN HAKLARI KONULU YAYGIN EĞİTİM ATÖLYE ÇALIŞMASI

30

SAĞIRDAN SAĞIRA İNSAN HAKLARI ATÖLYE ÇALIŞMASI

32

ALTERNATİF YAYGIN EĞİTİM YÖNTEMLERİ

33

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

56

KAYNAKÇA

57

*“Bana söylersen unuturum,
öğretirsen hatırlayabilirim,
beni de dahil edersen öğrenirim.””*

— Benjamin Franklin

Sivil Toplum Diyalogu Programı, Türkiye ve Avrupa Birliği üyesi ÷lkelerden sivil toplum kuruluşlarının, ortak bir konu etrafında bir araya gelerek, toplumların birbirini tanımaları, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmaları ve kalıcı diyalog kurmalarını sağlayan bir platform olarak geliştirildi.

Program, Avrupa Birliği'nin Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği tarafından ortak finanse ediliyor. Programın teknik uygulamasından Avrupa Birliği Bakanlığı sorumludur. Merkezi Finans ve İhale Birimi ise Programın sözleşme makamıdır.

Sivil Toplum Diyalogu Programı, 2008 yılından bugüne, Türkiye ve AB toplumlarını birbirine yakınlaştıracak, karşılıklı anlayışı güçlendirecek ve bilgi ve deneyim aktarımına imkan sağlayacak birçok farklı alanda, yaklaşık 350 proje ile 600'ün üzerinde diyalog temelli ortaklığa; Türkiye ve AB üye ÷lkelerinde geniş bir coğrafyada gerçekleştirilen yüzlerce ortak çalışma ve etkinliğe sahne oldu. Programın bugüne kadar gerçekleşen dönemlerinde diyalog projelerine yaklaşık 42.5 milyon Avro destek sağlandı.

Sivil Toplum Diyalogu programının dördüncü ayağını oluşturan bu dönemde ise, çevre; enerji; tüketicinin ve sağlığın korunması; adalet, özgürlük ve güvenlik; iş kurma hakkı ve hizmet sunumu serbestisi; bölgesel politika ve yapısal araçların koordinasyonu; işletme ve sanayi politikası; tarım ve balıkçılık ile eğitim başlıklarından oluşan toplam dokuz politika alanında 80 ortaklık projesine yaklaşık 11 milyon Avro hibe desteği sağlanıyor.

Türkiye Gençlik Birliği Derneği 1997 yılında kurulmuştur. Kuruluşumuz Ankara merkezlidir ve imkanı kısıtlı gençlerin kültürel, sosyal gelişimi ve aktif katılımını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Amacımız farklı geçmişlere, farklı sosyal ihtiyaçlara ve farklı becerilere sahip gençlere ayrımcılık yapmadan ulaşmak, onlarla birlikte çalışmak, gençlerin karar alma süreçlerine aktif biçimde katılmasını desteklemek, gençlerin yenilikçi ve uygulanabilir gençlik politikaları geliştirme kapasitesini geliştirmek ve teşvik etmek, gönüllü çalışma, proje yönetimi, insan hakları, engelli hakları, sosyal haklar, kurumsal yönetim, iletişim becerileri, işaret dili gibi konularda akran eğitimleri uygulamak, gençlerin hareketliliğini arttıran barışçıl, katılımcı ve çok kültürlü bir öğrenme ortamı yaratmak, gençlerin sosyal sorunlar hakkındaki proje fikirlerini desteklemek, lobicilik ve savunuculuk becerilerini geliştirmek, farklı geçmişlere sahip farklı becerileri olan gençleri birbirlerinden öğrenebilecekleri biçimde bir araya getirmek, engelli gençlerin sivil topluma ve özellikle gençlik programlarına katılımını desteklemek, farklı engel gruplarından gençler için kapsayıcı ve erişilebilir yaygın eğitim yöntemleri geliştirmektir. Türkiye Gençlik Birliği Derneği olarak eşitsizlik, engelliliğe dayalı ayrımcılık ve erişilemezlik ile savaşmakta, engelli gençlerin kendi haklarını savunma kapasitelerini geliştirerek karar alma süreçlerine daha fazla katılmasını sağlamaya çalışmaktayız. Başta AB tarafından finanse edilen, kapasite geliştirme veya katılıma ilişkin yeni yöntemler tasarlamaya yönelik kısa ve uzun vadeli projeler olmak üzere çok sayıda uluslararası projede lider kuruluş veya ortak kuruluş olarak görev almaktayız. Gençlik alanına yönelik en büyük katkımız gönüllülerimiz ve katılımcılarımız için kapsayıcı ve erişilebilir bir ortam yaratarak, farklı engel gruplarından gençleri engelsiz gençlerle biraraya getiren çalışmalar gerçekleştirmektir. Kuruluşumuz son 5 yılda "Engelli Hakları İzleme Grubu" nun aktif bir üyesi olarak tüm Türkiye'den çok sayıda engelli kuruluşuyla işbirliği yapmaktadır. Özellikle yüksek öğrenime erişim, üniversitelerin erişilebilirliği ve gençlerin sosyal hayata sınırlı katılımı olmak üzere bu konularla bağlantılı olarak engelli gençlerin karşılaştığı ayrımcılığın izlenmesinde sorumluluk üstlenmektedir. 2007 yılından beri Sağır gençlerle/gençler için çalışmaktadır ve gönüllülerinin birçoğu Türk İşaret Dilini kullanabilmektedir.

ZAGREB SAĞIR VE İŞİTME ENGELLİLER DERNEĞİ

Zagreb Sağır ve İşitme Engelliler Derneği 1984 yılında kurulmuştur ve Hırvatistan'daki en eski işitme engelliler derneğidir. Dernek temel insan haklarının korunması alanında, işitme engelli ve Sağır bireylerin hakları ve sorumluluklarının korunması konusunda her türlü sosyal yaşam ve bakım sisteminin kurulması ve geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Derneğin temel amacı Sağır ve işitme engelli bireylerin aile, işyeri ve diğer sosyal yaşam alanlarına entegrasyonunu teşvik etmek, rehabilitasyon ve sosyal güvencelerinin iyileştirilmesini teşvik etmek ve ilgili kuruluşlara bu konuda önerilerde bulunmak, rehabilitasyon programlarına yardımcı olmak ve bunlara dolaylı yoldan katılmak, işitme sorunlarıyla ilgilenen bilimsel kuruluşlarla işbirliği yapmak, sağır ve işitme engelli bireyler, bu kişilerin ebeveynleri, arkadaşları ve meslektaşlarını bir araya getirmek, bilgilendirici yayınlar ve dergiler yayınlamaktır. Dernek iletişim becerilerinin gelişimini vurgulamakta, halkı Sağırlık, Sağırlığın sonuçları, Sağır bireylerin eğitimi hakkında bilgilendirmekte ve eğitmekte, dernek üyelerine Hırvat işaret dilini öğretmekte, toplumu dernek faaliyetleri ve Sağır toplumu için önemli konular hakkında bilgilendirmektedir. Dernek, Sağır toplumuna ilişkin basmakalıp yargıları önlemeye ve Sağırlık, Hırvat İşaret Dili ve genel olarak işitme engelliler hakkında kamuoyunda farkındalık oluşturmaya çalışmaktadır. Yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte, yalnız Sağır ve işitme engelliler için değil aynı zamanda diğer topluluklar için de önemli faaliyetler içeren çeşitli programlar ve projeler düzenlemektedir. Sürekli olarak işitme engellilerin sosyal konumlarının iyileştirilmesi için çalışmakta, farklı kuruluşlarla işbirliği yapmakta, inisiyatifler başlatmakta ve işbirliği çağrısında bulunmaktadır. Zagreb'teki işitme engelli ve Sağır kişilere yardım hizmeti götürmekte, iletişim haklarına ve ihtiyaç duydukları her noktada bilgiye eşit erişime sahip olmalarını sağlamaktadır. Derneğin uzman kadrosu iki sosyal hizmet uzmanı, iki avukat, iki idari çalışan ve dört Hırvat İşaret Dili tercümanından oluşmaktadır. Dernek çeşitli belediyeler, devlet kurumları, yerel idareler, sosyal hizmet merkezleri, kolej ve okullarla birlikte çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Öğrenmeyi Öğren Projesi Türkiye Gençlik Birliği Derneği tarafından, Zagreb Sağır ve İşitme Engelliler Derneği ile ortaklaşa uygulanan ve AB ile Türkiye Arasında Sivil Toplum Diyaloğu - IV Eğitim Hibe Programı kapsamında finanse edilen bir diyalog projesidir. Proje, birbirlerinin alandaki uzmanlık bilgilerinden öğrenmeleri, en iyi uygulamaları paylaşmaları ve Sağır bireyler için uyguladıkları içermeci yöntemleri benimsemeleri amacıyla bu iki sivil toplum kuruluşunu bir araya getirmiştir.

Sağır ve işitme engelli bireylerin potansiyeli ve becerileri eğitim, mesleki eğitim ve istihdam alanında önemli biçimde göz ardı edilmektedir. Özellikle 2007 yılından beri Sağır gençlerle gerçekleştirdiğimiz çalışmalar olmak üzere engelli hakları alanındaki deneyimlerimize dayalı olarak, önceki çalışmalarımızı bir adım daha ileriye taşımak ve Sağır bireylerin topluma aktif katılımı konusunda sürdürülebilir bir etki oluşturmak amacıyla bir proje fikri geliştirdik. Projemizin amacı Yaygın Eğitim (YE) yöntemleri aracılığıyla ve Sağır bireylerin sosyal katılımı ve toplumda aktif temsiline katkıda bulunmak suretiyle Sağır yetişkinlerin yaşam boyu öğrenme kalitesini arttırmaktır. Proje kapsamında,

- 1- Sağır çalışmalarına ilişkin teknik bilgiler, Hırvatistan ve Türkiye'deki mevcut durum, Sağır yetişkinlere yönelik mevcut eğitim sisteminin durumu ve her iki ülkedeki iyi uygulamalara ilişkin bilgiler paylaşılmıştır.
- 2- 11 Sağır yetişkin 4 pilot ilde 100 Sağır yetişkinle yaygın eğitim yöntemlerini kullanarak insan hakları konusunda atölyeler düzenlemek üzere eğitilmiştir. Sağırdan Sağıra aktarım yaklaşımı başarılı sonuçlar verdiği için ve bu 11 kolaylaştırıcı Sağır katılımcılar tarafından rol model olarak görüldüğünden, diğer Sağır yetişkinler de ilham almış ve kolaylaştırıcı olma yönünde motive edilmiştir.
- 3- Sağır kişilerle çalışan Sivil Toplum Kuruluşlarının yaygın eğitim açısından kapasitesi artırılmıştır.
- 4- Sağır yetişkinlerin öğrenme biçimleri, öğrenme ihtiyaçları ve Sağır yetişkinlerin eğitiminde kullanılmak üzere kapsayıcı yaygın eğitim yöntemleri konusunda bir kit hazırlanmıştır.
- 5- Sağır yetişkinlerin eğitimi alanında alternatif yaygın eğitim yöntemlerini konu alan öneri niteliğinde bir rapor Milli Eğitim Bakanlığı ile paylaşılmak üzere hazırlanmıştır.

Projenin yukarıda bahsedilen başarılı sonuçları ışığında, Sağır yetişkin bireylerin yaşam boyu öğrenme alanında tercihen işaret dili bilen Sağır bireylerin aktarıcı ya da kolaylaştırıcı olarak yer aldığı yaygın eğitim yöntemlerinin kullanılmasını desteklemeye devam edeceğiz. Bu kitabın basılı kopyası ve elektronik versiyonunun yerel, ulusal veya uluslararası faaliyetlerde kullanılmak üzere başta yetişkin eğitim merkezleri ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere mümkün olduğunca çok sayıda insana ulaşmasını ümit ediyoruz.

Çünkü eğitim temel bir insan hakkıdır ve herkes içindir...

Türkiye Gençlik Birliği Derneği

Son döneme kadar engellilik tanımı tıbbi bir yaklaşım esas alınarak yapılmıştır. Bu yaklaşım büyük oranda topluma uymaları için “tedavi edilmeleri” gereken engelli kişilere karşı bir acıma ve yardım duygusunu temel almaktadır. Ancak, engellilik hareketi bu tıbbi modeli geride bırakmak ve sosyal bir yaklaşıma dayalı bir engellilik yaklaşımını yaygınlaştırmak üzere aktif biçimde çalışmıştır. Tıbbi model kişilerin “sakatlığına” ve “fonksiyon yitimine” dayalı iken, sosyal model, toplumun kendisi tarafından konulan engeller nedeniyle “engelliliğe” odaklanmaktadır. Yani engellilik kişinin sakatlığı ve toplumun yarattığı engeller arasındaki etkileşimin sonucu olarak görülmektedir. Engellilerin sosyal hayata katılmasını ve sivil haklarını kullanmasını önleyen engeller kişisel değil sosyaldır. Engellilik hakkındaki yanlış kanılar, toplumsal damgalar, önyargılar ve erişilemez ortamlar engelli kişilerin sivil topluma tam ve eşit katılım hakkının önündeki engelleri oluşturmaktadır. Tıbbi model sorumluluğu “bireye” yüklerken, sosyal model toplumun engelli kişiler de dahil olmak üzere herkesin ihtiyaçlarına yanıt verme sorumluluğunu vurgulamaktadır.

2001 yılı itibarıyla Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi ve Bakanlar Komitesi tıbbi yaklaşımın tersine, engellilere yönelik hak temelli yaklaşımı destekleyen yeni öneriler benimsemektedir. Bu benimsenen öneriler engellilerin topluma tam katılımını sağlamayı amaçlamaktadır. Paradigmanın tıbbi modelden hak temelli modele kaydığını en çok gösteren öneri, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin Engellilerin Tam Sosyal Katılımına yönelik 1592 (2003) sayılı önerisidir.

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre (2015) dünyada 70 milyonu sağır olan, işitme kaybına sahip yaklaşık 360 milyon insan (328 milyon yetişkin ve 32 milyon çocuk) bulunmaktadır. Bu 70 milyon sağır kişinin yüzde 80'den fazlasının ülke kolaylaştırıcılarının kendilerinin ihtiyaçları veya istekleri hakkında bilgi sahibi olmadığı, gelişmekte olan ülkelerde yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu rakamlar hafif işitme kaybı olan kişileri kapsamamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün işitme kaybı seviyelerine ilişkin sınıflandırması aşağıdaki şekildedir: hafif, orta, ileri, ağır. İşitme engelli terimi işitme kaybı hafif ve ileri derece arasında değişen kişiler için kullanılır. İşitme kaybı ve sağırlık doğuştan veya sonradan kazanılmış olabilir. Sağır kişilerin çoğunda ağır işitme kaybı vardır, yani işitme fonksiyonu çok zayıftır veya yoktur. Genellikle iletişim için işaret dilini kullanırlar ve Sağır toplumunun üyesi olmayı seçerler. Dünyada, özellikle gelişmekte olan ülkelerde hizmet gören Sağır veya işitme engelli çocuklar/yetişkinlerin sayısı hakkında çok az sayıda güvenilir istatistik bulunmaktadır. Mevcut rakamlara dayalı olarak, gelişmekte olan ülkelerde Sağır veya işitme engelli kişilerin %1'inden azı herhangi bir türde eğitime erişim sağlayabilmektedir. Ne yazık ki, Türkiye'de Sağır ve işitme engellilerin sayısı hakkında kesin veriler bulunmamaktadır ve bu konudaki farklı raporlar farklı rakamlar sunmaktadır. 1998 yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçe Raporu'na göre ülkemizde yalnızca 400.000 işitme engelli kişi bulunmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu 2000 yılı Nüfus, Konut ve Demografi Raporu'na göre, 89.043 kişi (53.543 erkek ve 35.500 kadın) işitme engelli ve 55.480 kişi (34.672 erkek ve 20.808 kadın) konuşma engellidir. 2001 yılı Türkiye'de Engelli Bireyler Araştırması'na göre, Türkiye'de “işitme engelli” 253.000 vatandaş bulunmaktadır. Bu araştırmada “işitme engelli” ifadesinin tanımı yapılmamıştır. Yalnız kişilerin beyanına dayalı olarak “engelli” olarak tanımlanan kişileri sayısı tartışmaya açıktır. Gayri resmi araştırmalara göre, Türkiye'de Sağır ve işitme engelli yaklaşık 3 milyon kişi vardır.

Sağır kişiler engelsiz kişilere göre çok erken yaşta çok sayıda zorlukla baş etmeye başlamaktadır. Karşılaştıkları ilk problem sağlık problemi olsa da büyüdükçe eğitim alanında da ciddi problemlerle baş etmek zorunda kalmaktadırlar.

Bu durum Türkiye'de diğer AB ülkelerine kıyasla daha zordur. Uzunca bir süredir, Türkiye'deki Sağır çocukların eğitiminde Türk İşaret Dili kullanılmamıştır. Uygun teknolojik destek eksikliği nedeniyle, işitme engelli çocuklar ve gençlerin büyük bölümü çok sınırlı dil ve okuryazarlık becerileriyle büyümüştür. 1953 yılından 2005 yılına dek, Türkiye'de çok sayıda işitme engelliler okulu olmasına rağmen bu okullarda eğitimde işaret dili kullanılmamıştır. İşitme

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

engellilerin eğitiminde “oralizm” yaklaşımının benimsenmesinden ötürü, Milli Eğitim Bakanlığı oral ve sözel-ışitsel yaklaşımda eğitimi desteklemek amacıyla işitme engelli okullarında işaret dilinin resmi olarak kullanımını yasaklamıştır. Bu yaklaşım ilk olarak, işaret dilinin sözel dilin öğrenilmesini yavaşlatacağını öne süren Alman bir akademisyen tarafından ortaya atılmıştır. Bu yaklaşım, Sağır öğrencilerin iki dilli eğitimi veya işaret dili eğitimi benimseyen diğer ülkelerin en az 50 yıl gerisinde kalmamıza neden olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı işitme engelli okullarında işaret dili yasağını yakın zaman önce kaldırmıştır ancak henüz işaret dili ve gerekli eğitim materyallerine dayalı kapsamlı bir müfredat geliştirilmemiştir. Yani işitme engelli okullarındaki - birçoğu işiten yetişkinler olan - öğretmenler okulda çalışmaya başlamadan önce işaret dilini bilmemektedir. Genellikle işaret dilini sağır öğrencilerden öğrenmektedirler, öğrenciler kendi dilini yeterli biçimde kullanamayan bir kişiden derslerin bağlamını öğrenmeye çalıştığı için bu durum etkili sonuçlar üretmemektedir. Bunun sonucunda sağır bireyler okulda uygun ve kaliteli eğitim alamamakta, yaşamları boyunca bir dizi problemle karşılaşmaktadır.

Sağır haklarının temel unsurları:

Sağır kişiler diğer herkesle aynı haklara sahip olsa da dört temel unsurun uygulanması Sağır insanların insan haklarının korunmasında son derece önemlidir:

- İşaret Dili

Her ülkenin işaret dili o ülkedeki Sağır insanların doğal dilidir. Yaygın bilinen yanlışlardan biri işaret dilinin evrensel olduğu, her ülkede aynı olduğudur. Ancak, işaret dilleri de konuşma/yazma dili gibi ülkeden ülkeye değişmektedir. İşitme engelli topluluk tarafından kullanılan her doğal işaret dili ülkenin kültürel, sosyal, tarihsel ve dini mirasıdır. Her ülkenin mirasını korumak için işaret dillerine saygı göstermek gereklidir. İşaret dilinin kabul edilmesi aynı zamanda her ülkenin ve insanlığın tüm dilsel ve kültürel mirasını geliştirme ve buna saygı duymanın bir yoludur.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

- İki Dilli Eğitim:

Sağır bireylerin eğitim oranı ve okuryazarlık oranı genel nüfus ortalamasının çok altındadır. Okuma yazma bilmeme veya yarı okuryazarlık sağırılar arasında ciddi bir problemdir. İşiten kişi bir metni okuduğunda ne anlatıldığını hemen anlamakta, geçmişte duyduklarını hatırlamaktadır (hafıza desteği, öğrenme etkisi), ancak Sağır bireyler için birçok metnin karmaşıklığı içeriğe erişimi zorlaştırmaktadır ve metni görselleştirmek için gereken zaman da ayrı bir çabaya dönüşmektedir. Bunun sonucunda konuşma diline dayalı metinler yanlış anlaşılakta veya bu konuda isteksizlik oluşmaktadır. Sağır bireyler ancak başlangıç noktası olarak işaret dili kullanıldığında işiten kişilerle eşit konuma gelebilir.

Tüm çocuklar gibi Sağır çocuklar da herkesle eşit ve kaliteli eğitime erişebilmelidir. Sağır çocuklar tüm çocuklarla aynı temel öğrenme ve dil becerileriyle doğmaktadır, kaliteli eğitim programlarıyla tam potansiyellerine erişmeleri gerekmektedir. Sağır çocuklar en iyi işaret dili ile öğrenebilir. Birçok ülkede iki dilli yaklaşım gittikçe popüler hale gelmektedir. Yani Sağır çocuklar için tüm konularda öğretim dili işaret dilidir. Aynı zamanda ülkede veya toplumda kullanılan dili okuma ve yazma becerilerinin öğretilmesine de vurgu yapmaktadır. Bu yaklaşım Sağır çocukların doğal öğrenme ve iletişim ortamını desteklediğinden başarılı öğrenme sonuçlarını desteklemiştir.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

- Erişilebilirlik:

Sağır kişiler için erişim engelleri genellikle fiziksel engeller değildir. İletişim ve bilgiye sınırsız erişim Sağır insanların yaşamları için son derece önemlidir. Engeller genellikle, işaret dilini kullanmayan insanlarla doğrudan etkileşimden veya diğer kaynaklardan (örn. basın, belgeler vb.) kaynaklanan bilgiye erişim eksikliğiyle ilgilidir. Doğrudan etkileşimde erişilebilirlik genellikle işaret dili tercümanlarının mevcudiyetine bağlıdır. Bilgiye erişim konusunda, Sağır insanların işaret dilinde bilgiye erişimi resmi belgeler (işaret dili çevirileri), kitle iletişim (işaret dilinde haberler ve programlar) ve diğer alanlara genişletilmeli, özgür ve bilgili karar alma olanakları artırılmalıdır.

- Kaliteli İşaret Dili Tercümesi:

Devlet hizmetleri ve personelin işaret dili kullanmadığı kurumların hizmetlerine erişimde kilit faktörlerden birisi işaret dili tercümanıdır. Devletlerin talep edilen her durumda işaret dili tercümanına eşit erişim sağlayan sistemler oluşturması gerekmektedir. Sağır kişi veya onu temsil eden işitme engelliler derneği ilgili masraflardan sorumlu olmamalı, bunun yerine söz konusu hizmetler Sağır kişi için herhangi bir maliyet veya ekonomik dezavantaja sebep olmadan toplum tarafından karşılanmalıdır. İşaret dili tercümanlığı hem işiten hem de Sağır kişilere yönelik bir meslektir ve eğitim gerektirir. Bu nedenle devletler işaret dili tercümanlarını eğitmek üzere eğitim programları oluşturmalıdır. İşaret dilini bilmek ve işiten ve Sağır kişilere yardımcı olmayı istemek işaret dili tercümanı olarak çalışmak için yeterli değildir. İşaret dili tercümanları mesleki gizliliği korumak, kendilerinden beklenen görevler ve rolleri iyi anlamak ve yerine getirmek için ilgili ülkedeki davranış kurallarına uymak zorundadır.

Yetişkin eğitimi kuramı 1960'lar ve 70'lerde, B.F. Skinner'ın davranışçılık kuramı, Abraham Maslow'un hümanistik psikolojisi, Paulo Freire'in ve Ivan Illich'in radikal eğitimsel felsefesi ve daha yakın zamanda çok sayıda pratisyenin kültürler arası öngörülerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Yetişkin eğitimi kuramcısı Malcolm Knowles çocukların eğitimi anlamına gelen "pedagojiden" ayrıştırılması amacıyla, "yetişkinlerin öğrenmesine yardımcı olma sanatı ve bilimini" tanımlamak için "andragoji" terimini ileri sürmüştür. Çocuklar toplumda sorumlu ve bağımsız roller üstleneceğinden, eğitmenler ve ebeveynler neyi nasıl öğrenmeleri gerektiği konusunda kararlar vermektedir.

Knowles'a göre yetişkinler eğitimin değeri ve ilgililiğini en doğru değerlendirebilecek kişilerdir. Yetişkinler hayatta olgun, karar alıcı roller üstlendiklerinden, kendi öğrenmelerinin planlaması ve uygulamasına katlabilmektedir.

Knowles'a göre pedagoji olgunluk için hazırlıktır ve andragoji bu olgun rollerin daha etkili biçimde yerine getirilmesine yardımcı olmaktadır.

Yetişkin eğitimi en geniş anlamıyla yetişkinlerin geleneksel okul eğitiminin ötesinde katıldıkları her türlü öğrenme biçimidir. Bu bağlamda önemli kavramlardan bazıları yetişkinlerin nasıl öğrendikleri hakkında tanımlayıcı olmayan sekiz ifade halinde düzenlenmiştir:

- Yetişkinler kendilerine saygılı ve itibarlı biçimde davranılmasını bekler.
- Yetişkinler gerçek yaşam problemlerine pratik çözümler ister.
- Yetişkinler kendi deneyimlerini değerlendirebilir ve analiz edebilir.
- Farklı yetişkinlerin farklı öğrenme biçimleri vardır.
- Yetişkinler kişisel ihtiyaçları ve beklentilerinin karşılanma olasılığıyla motive olur.
- Yetişkinler öğrenme aşamasında akranlarının desteğine ihtiyaç duyar.
- Yetişkinler duygularını kültürel açıdan uygun biçimde paylaşma ihtiyacı duyar.
- Yetişkinler kendi kararlarını alabilir ve kendi gelişimlerinin sorumluluğunu üstlenebilir.

Yetişkin eğitimi insanları hayata hazırlamakla ilgili değildir ancak insanların daha başarılı biçimde yaşamasına yardımcı olmakla ilgilidir. Yetişkin eğitimi kurumunun kapsayıcı bir fonksiyonu varsa, bu fonksiyon yetişkinlere sosyal rollerinde (işçi, ebeveyn, emekli vb.) yetkinliklerini geliştirmek veya işlemler hakkında görüşmeler yapmak, kişisel hayatlarında daha fazla tatmine ulaşmak ve kişisel ve toplumsal sorunlarını çözmek konusunda yardımcı olmaktır (Darkenwald ve Merriam 1982: 9). Farklı toplumlar ve kültürlerin yetişkin olmanın ifade ettiği anlam konusunda farklı fikirleri vardır. "Yetişkin" "çocuğun" zıttı olarak tanımlanabilir. Yetişkin ve çocuk arasında (daha doğrusu çocukluktan yetişkinliğe geçişte) "gençlik" dönemi olabilir.

Daha güncel metinlerde eğitim konusunda (öğrenme için canlandırıcı ortamların oluşturulması) öğrencilerin yetişkin durumu aracılığıyla yetişkin eğitime yaklaşım söz konusudur. Sharan B. Merriam ve Ralph G. Brockett (1997: 8) yetişkin eğitimi yaşları, sosyal rolleri veya öz algılarının yetişkin olarak tanımladığı kişiler arasında öğrenmeyi gerçekleştirmek amacıyla özel olarak tasarlanmış faaliyetler olarak tanımlamaktadır.

SAĞIR YETİŞKİN EĞİTİMİ

Dünya Sağırlar Federasyonu (WFD) tüm dünyadan 123 üye ülkeye sahip, Sağırlara yönelik uluslararası ve temsilci bir kuruluştur, kuruluş birkaç yıl önce dünya çapında bir araştırma yapmış ve Sağırların %80'inin özellikle gelişmekte olan ülkelerde hiçbir temel eğitim almadığını tespit etmiştir. WFD aşağıdakileri kuvvetle savunmaktadır:

- 1) tüm yaşlardan Sağır bireyler ve aile üyeleri için eğitime erişim,
- 2) işaret dilinin Sağır öğrencilerin eğitiminde kullanımı ve iki dilli ve çok dilli eğitimin kullanılması (hem işaret dili hem de ülkede konuşulan diller)
- 3) Sağır yetişkinlerin eğitim planlaması ve programlamasının tüm aşamalarında yer alması.

BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) 1994 yılında Salamanca Özel Eğitim Konferansı'na sponsorluk yapmıştır ve BM Engelliler için Fırsat Eşitliğinde Standart Kurallarına dayalı sonuçlar elde edilmiştir. Odak noktası Sağır öğrenciler için görsel işaret iletişimi de dahil olmak üzere her türlü engele sahip kişiler için eğitimi erişilebilir hale getirmek olmuştur. Aşağıdaki ifade, Konferans tarafından kabul edilen ve şu anda UNESCO'nun resmi belgesi olan Özel Eğitim Hakkında Salamanca Bildirisi'ne dahil edilmiştir:

“Eğitimsel politikalar bireysel farklılıkları ve koşulları bütünüyle dikkate almalıdır. İşaret dilinin örneğin Sağır bireyler arasında iletişim aracı olarak önemi kabul edilmeli ve tüm Sağır bireylerin kendi ulusal işaret dilinde eğitime erişiminin olması sağlanmalıdır. Sağır ve sağır-kör kişilerin özel iletişim ihtiyaçları nedeniyle, eğitimleri özel okullar veya özel sınıflarda ya da normal okullarda özel birimlerde uygun biçimde sağlanmalıdır”.

1987 yılında Gallaudet Üniversitesi'nde düzenlenen Özel Öğrenme İhtiyaçlarına Sahip Yetişkinler Konulu Birinci Ulusal

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Kongre katılımcılarının kabul ettiği Gallaudet Üniversitesi Deklarasyonu aşağıda bir kısmı verilen ilkeleri içermiştir: “Özel öğrenme ihtiyaçlarına sahip yetişkinler için yaşam boyu öğrenme, eğitim ihtiyaçlarına ve hedeflerine yanıt vermesi ve öğrenme biçimlerine uyması amacıyla yetişkinlerin tam katılımlarıyla geliştirilmelidir... Temel eğitimin ötesinde fırsatlar ve uygun olduğunda kişisel ve sosyal gelişim, estetik zevkler ve ileri seviyeli akademik ve mesleki çalışmalar için mesleki becerileri içermelidir... Özel ihtiyaçlara sahip yetişkinler için yaşam boyu öğrenme kültürel, dilsel, cinsiyete dayalı ve ekonomik farklılıklara duyarlı olmalıdır”.

1997 yılında Almanya Hamburg'da düzenlenen Beşinci Uluslararası Yetişkin Eğitimi Konferansı (CONFINTEA V) sonucunda yetişkin eğitiminin yalnızca bilgiyi arttırmakla kalmayıp aynı zamanda her ülkede insan hakları, aktif vatandaşlık ve etkili demokrasiyi de desteklediğini kabul eden bir deklarasyon ve gelecek için gündem oluşturulmuştur. Eğitim ve istihdam iyi yaşam kalitesi için temeldir. “Yetişkin eğitimi bir haktan fazlası haline gelmektedir, yirmi birinci yüzyılın anahtarıdır. Aktif vatandaşlığın bir sonucu ve aynı zamanda topluma tam katılımın bir koşuludur. Eğitim hakkı ve yaşam boyu öğrenme hakkının tanınması her zamankinden daha gereklidir, bu hak okuma ve yazma hakkı, soru sorma ve analiz hakkı, kaynaklara erişim hakkı, bireysel ve toplu beceriler ve yetkinlikleri geliştirme ve uygulama hakkı anlamına gelmektedir”.

Bu konferansta tartışılan ve yetişkin eğitimi ilkelerine dahil edilen konular arasında engelli yetişkinler için yetişkin eğitimine erişim ve katılım, engelli kişilere yönelik politikalar ve uygulamalar geliştirme ve dilsel, cinsiyete dayalı ve ekonomik farklılıkları dikkate alma ihtiyacı yer almaktadır. “Yaşam boyu öğrenme yaş, cinsiyet eşitliği, engellilik, dil, kültür ve ekonomik farklılıklar gibi faktörleri yansıtacak biçimde içeriğin yeniden ele alınmasını içermektedir. Yetişkin eğitimi kültürel farklılıkların zenginliğini yansıtmalı ve geleneksel ve yerli halkların bilgi ve öğrenme sistemlerine saygı duymalıdır; anadilde öğrenme hakkına saygı duyulmalı ve uygulanmalıdır... Bu bağlamda, UNESCO'dan Üye Devletleri eğitim programlarında engelli kişilere uygun politikalar ve düzenlemeleri benimseme ve aynı zamanda kültürel, dilsel, cinsiyete dayalı ve ekonomik farklılıklara duyarlı olmaya teşvik etmesini talep etmektedir”.

Eğitimsel yönetim insanları yaşam boyu öğrenme ile öğrenmeye teşvik etmelidir. Aynı zamanda bireyin yaşantısıyla ilgilenmelidir. Çünkü herkes farklı öğrenme biçimlerine sahiptir. Özellikle Sağirlara yönelik eğitimde bu farklılıklar ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle, Sağirların öğrenme biçiminin anlaşılması, bilginin kendi öğrenme biçimlerine uygun olarak geliştirilecek müfredata dahil edilebilmesi için gereklidir. Bu durum Sağır yetişkinlerin yaşam boyu öğrenme deneyimiyle sonuçlanmaktadır.

Sağır veya işitme engelli kişiler için entegre veya kapsayıcı eğitim olasılığı engelin kendi doğasından etkilenmektedir ve belirli koşullarda uygulanabilir hale gelmektedir. Sağır, işitme engelli ve sağır-kör kişilerin potansiyeli ve becerileri eğitim, mesleki eğitim ve istihdam alanında önemli biçimde göz ardı edilmektedir. Bölgesel ve/veya ulusal işaret dilinin yokluğu ve tercümanlar veya iletişim sorumlularının azlığı nedeniyle bilgiye erişim genellikle sınırlı kalmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki Sağır, işitme engelli ve sağır-kör kişilerin çoğu bireysel işitme desteklerine, kulaklıklara, pillere, amplifikasyon sistemlerine veya uygun eğitim materyallerine erişim olanağına sahip değildir. Sağır, işitme engelli ve aynı zamanda başka engele sahip çocuklar (örn. sağır-kör ve öğrenme güçlüğü yaşayan bireyler) genellikle uygun hizmetlere erişememekte ve mevcut yapılarda göz ardı edilmektedir. Aile üyelerinin Sağır, işitme engelli ve sağır-kör çocukların eğitimindeki rolü ve katılımı da genellikle azımsanmaktadır.

İçerme:

İçerme, Sağır ve işitme engelli kişilerin katılım fırsatlarının en yüksek seviyeye çıkartılmasını hedefleyen eğitimsel süreç anlamına gelmektedir. Eğitmenin sorumluluğunda, gerekli özel eğitim hizmetlerinin sunulmasını içerir. İçerme, özel bir eğitmenin desteği olmaksızın Sağır öğrencilerin normal derslere katılması veya bireyin özel ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi anlamına gelmemektedir. Entegrasyon içermeyle karıştırılmamalıdır. Entegrasyon, Sağır veya işitme engelli kişinin normal derslere seçili olarak yerleştirilmesi anlamına gelir ve kişinin okul programına katılma becerisine sahip olmasını gerektirir. Öte yandan, içerme, tüm destek sistemlerinin uygulamada olmasını sağlayarak Sağır ve işitme engelli kişilere hizmet sunulması anlamına gelmektedir.

Sağır öğrenciler, temel öğrenim formu olarak işaret/görsel dil kullanan ve eğitimli ve deneyimli profesyonellere ihtiyaç duyan dilsel ve kültürel azınlık olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda Sağirların kültürünün anlaşılması, tanımlanması ve kendi özgüvenlerinin oluşturulması için diğer Sağır öğrencilerle sosyal ve akademik açıdan etkileşimde bulunmaları gerekmektedir.

Sağır yetişkin eğitimi hakkında bazı gerçekler:

- Kültürel olarak Sağır kişiler kendilerini engelli olarak görmemekte, dilsel ve kültürel bir azınlığın üyeleri olarak görmektedir.
- Sağır ve işitme engelli kişiler için çok az sayıda yaygın eğitim hizmeti vardır.
- İşaret dili bilen saha çalışanın bulunmaması durumunda, tercüman, işaret dili bilen kardeş veya el hareketlerinin kullanılması faydalı olabilir.
- Sağır yetişkinlerin büyük bölümü genellikle işaret dilini doğal olarak akıcı biçimde kullanmaktadır, bu nedenle işaret dili tercümesinin kalitesi oldukça önemlidir.

Yaygın eğitim, yetişkin eğitimi alanında kapsamlı biçimde kullanılan ve oldukça tartışmalı bir uygulamadır. Öğrencinin içsel motivasyonu, gönüllü katılımı, eleştirel düşüncesini ve demokratik ortamı vurgulayan, temel öğrenme ilkeleri, yöntemleri ve yaklaşımlarından oluşmaktadır. Yaygın eğitimin günlük temelde milyonlarca kişiye eşsiz öğrenme olanakları sağladığı yaygın olarak kabul edilmektedir.

Avrupa Gençlik Politikası için Bilgi Merkezi terimler listesi yaygın öğrenmeyi aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır:

“Yaygın öğrenme, öğretme/eğitme ve öğrenmenin tek veya temel faaliyeti olmadığı farklı ortamlar ve durumlarda gerçekleşen amaca yönelik ancak gönüllü öğrenmedir. Bu ortamlar ve durumlar aralıklı veya geçici olabilir ve gerçekleştirilen faaliyetler veya dersler profesyonel öğrenme yardımcıları (örn. genç eğitimci) veya gönüllüler (örn. genç liderler) tarafından verilebilir. Faaliyetler ve dersler planlanmakta ancak nadiren geleneksel planlar veya müfredat konularıyla yapılandırılmaktadır. Çoğunlukla özel hedef gruplarını ele almakta ancak nadiren öğrenme sonuçlarını veya başarıları geleneksel olarak görünür yollardan belgelemekte veya değerlendirmektedir”.

SALTO Tanınma için Köprüler: Avrupa'da Gençlik Çalışmalarının Tanınmasını Destekleme'de tanımlandığı üzere formal ve informal öğrenme tanımlarına bakarak yaygın eğitim kavramını anlamak mümkündür;

Formal öğrenme - eğitim/öğretim ve öğrenme için özel olarak tasarlanmış ayrı ve kurumsallaşmış bir ortamda gerçekleşen, ilgili sektör, seviye ve konuda özel niteliklere sahip öğrenme yardımcılarının bulunduğu ve genellikle özel bir öğrenci kategorisine (yaş, seviye ve uzmanlık ile tanımlanan) hitap eden amaca yönelik öğrenmedir. Öğrenme amaçları neredeyse her zaman haricen belirlenir, öğrenme süreci genellikle izlenir, değerlendirilir ve öğrenme çıktıları genellikle sertifikalar veya diplomalarla belgelemeye. Çoğu resmi öğrenme hizmeti zorunludur (okul eğitimi).

İnformal öğrenme - en azından öğrencinin bakış açısından, ailede, işte, boş zamanlarda ve toplulukta günlük yaşam bağlamında gerçekleşen amaca yönelik olmayan öğrenmedir. Sonuçları vardır ancak nadiren kaydedilir, neredeyse hiçbir zaman belgelemeye ve öğrenci için hemen görülebilir nitelikte değildir ve eğitim, öğretim veya istihdam amaçlarına hizmet etmez. Bir babanın çocuğuna oyun oynatması veya bakıcının çocuğa alfabeyi öğretmesi informal eğitime örnek olarak verilebilir.

Yaygın eğitimi - eğitim/öğretim ve öğrenmenin tek veya temel faaliyet olmadığı farklı ortamlar ve durumlarda gerçekleşen amaca yönelik ancak gönüllü öğrenmedir. Bu ortamlar ve durumlar aralıklı veya geçici olabilir ve gerçekleştirilen faaliyetler veya dersler profesyonel öğrenme yardımcıları (örn. genç eğitimci) veya gönüllüler (örn. genç liderler) tarafından verilebilir. Faaliyetler ve dersler planlanmakta ancak nadiren geleneksel planlar veya müfredat konularıyla yapılandırılmaktadır. Çoğunlukla özel hedef gruplarını ele almakta ancak nadiren öğrenme sonuçlarını veya başarıları geleneksel olarak görünür yollardan belgelemekte veya değerlendirmektedir. Yetişkinlere yönelik sürekli dersler örnek olarak verilebilir. Öğrencinin ilgisi katılımın ardındaki itici güç olduğundan diğerlerine kıyasla daha katılımcı olarak kabul edilir.

Kısacası, yaygın eğitim (NFE) hem kolaylaştırıcı hem de katılımcıların planladığı ve kabul ettiği okul dışı öğrenmedir.

- * Katılımcılar aktiftir, sorunları çözer, elleriyle çalışır, yaratıcı düşündür.
- * Öğrenme pratiktir, esnektir ve katılımcıların gerçek ihtiyaçlarına dayalıdır.
- * Amacı yalıtılmış beceriler veya bilgiyi öğretmek yerine, birey veya topluluğun yaşantısını iyileştirmektir.
- * Sorgulama ve irdelemeyi teşvik ederken güven ve saygıya önem verir.

Oyunlar, dans, kukla gösterisi, canlandırma, akran eğitimi ve grup çalışması aracılığıyla, tüm dünyadan insanlar yaygın eğitim yöntemlerini geleneksel bilgiyi aktarmak ve yeni jenerasyonun eski jenerasyonun bilgeliği, uyumu ve istikrarını öğrenmesini sağlamak amacıyla kullanmıştır ve kullanmaktadır. İronik biçimde, insanları hızlıca modern çağa taşımak için tasarlanan yeni ve resmi okul sistemleri insanlara günlük hayatın en zorlu sorunlarını çözmeyi öğretmemektedir. Geleneksel eğitim de "kitaptan öğrenme" de gelişmekte olan ulusların eğitimsel ihtiyaçlarını etkili biçimde karşılayamamaktadır. İnsanların ihtiyacı olan şey alışıya edilmiş gibi görünen bir dünyada gerçek sorunlarına yanıt veren yeni öğrenme teknikleridir.

Yaygın eğitim birçok önemli açıdan hem resmi eğitimden hem de geleneksel öğrenme sistemlerinden farklıdır:

- **Yaygın eğitim, insanların gerçek yaşam problemlerine pratik çözümler üretmesine yardımcı olur.**

Dünya hızla değişirken, yaratıcı problem çözme, artık amacına hizmet etmeyen ezber ve öğrenme ritüellerinden daha verimli hale gelmiştir. Bu durum geleneksel bilgilerin göz ardı edilmesi veya küçümsenmesi anlamına gelmemektedir. En yaratıcı çözümlerden bazıları geleneksel teknikler ve bilginin yeni yollardan kullanılmasıyla üretilmektedir.

- **Yaygın eğitim eğitmen/kolaylaştırıcı ve öğrenen arasında karşılıklı saygı ve eşitlik ortamında gerçekleştirilir.**

Geleneksel sistemler genellikle yaş, cinsiyet, sınıf, veraset gibi, zenginler ve fakirler, bilginler ve cahiller gibi katı hiyerarşilere dayalıdır. Dünya daha istikrarlı iken, hiyerarşiler antik bilgi ve geleneksel karar alma sistemlerinin kaybolmaması için daha önemli konumdaydı. Ancak insanların yaratıcı düşündüğü ve farklı biçimlerde işbirliği yaptığı, öğrenenlerin kendi öğrenme süreçlerinin kontrolünü üstlendiği değişen dünyada, öğretmen-öğrenci ayrımının yerine katılımcılar ve kolaylaştırıcıların faaliyetleri birlikte planladığı ve uyguladığı daha eşit bir düzenleme gelmiştir.

- **Yaygın eğitim insanlara sunulmak yerine insanlardan kaynaklanır.**

İdeal olan, bireylerin kendi ihtiyaçları ve hedeflerini belirlemesi, nasıl öğrenmek istediklerine karar vermesi ve hayatlarının iyileştirilmesi için kendi planlarını gerçekleştirmesidir. Kolaylaştırıcı bireylerin yapmaya karar verdiklerini yapmasına yardımcı olur.

"Bir kişiye balık verersen, bir gün yer. Nasıl balık tutacağını öğretirsen, hayatı boyunca yer".

"Kişiye balık tutmayı öğretmek mi?" "Kişiyi balık tutmaya teşvik etmek mi?" "Kişiyi balık tutmanın kendi menfaatine olduğuna inandırmak mı?" veya

"Kişiyi alternatif balık tutma yöntemleri bulma konusunda motive etmek mi?" "Kişiyi hayatta kalmak için gereken becerileri nasıl öğreneğini öğretmek mi?"

Yaygın eğitim uygulamada hiçbir zaman ideal değildir, kesin tanımlara uymaz, genellikle bir deneme yanılma süreci, kişinin kendisinininki de dahil olmak üzere gerçek kişiliklere yaratıcı biçimde adaptasyon sürecidir.

Yaygın Eğitim Sağır Yetişkinler için Neden Uygundur?

Sağır çocuklar işaret dilini hayatlarının ilk 5 yılı içerisinde öğrenmelidir. Quigley ve Thomure tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarına göre orta derecede işitme kaybı bulunan çocuklar akademik başarı alanında yaklaşık 1/3 gecikme yaşamaktadır. İlkokula başlayacak Sağır çocuklar kendilerine yönelik özel bir okula gönderilir. Sadece sağırlar için olan ayrı okulların kapsayıcılığı ve fonksiyonu tartışmaya açık olmakla birlikte ne yazık ki tüm illerde Sağırlara yönelik okullar yoktur ve diğer yandan eğitim sistemi de gereken biçimde uygulanmamaktadır. Sağırlar için yeterince özel okul bulunmadığından, çocuklar kendi illeri dışındaki illerde yatılı okullara gönderilmektedir. Aynı durum ortaöğretim için de geçerlidir. Mevcut durumda ülkemizde iyi yapılandırılmış, işaret dili destekli bir eğitim sistemi yoktur. Hayatı en iyi biçimde öğrenmeleri gereken zamanda, Sağır çocuklar akranlarının gerisinde kalmakta ve toplumdan soyutlanmaktadır. 1953'te kabul edilen kanun okullarda işaret dilinin kullanılmasını yasaklamıştır. Bu yasak Engellilik konulu 5378 sayılı Kanun ve 2005 yılında yayınlanan belirli kanun ve kararlar ile 2006 yılında Türk İşaret Dili Sistemi ve Uygulama Yönetmeliği Usul ve Esaslarının Belirlenmesi Kanunu'nun uygulanmasına dek devam etmiştir. Ancak, mevzuattaki değişikliklere rağmen, Türk İşaret Dili Sistemi açısından önemli gelişmeler kaydedilememiştir. Ancak 2005 yılında, Türk Dil Kurumu (TDK) sorumluluğundaki ilk çalışmalar başladıktan bu yana daha yeni olmakla birlikte Türk İşaret Dilinin Standardizasyonunda birtakım gelişmeler sağlanmıştır. Ülkemizde işaret dili sisteminin altyapısı ve standardizasyonunun sağlanması amacıyla Sağır kişilerin eğitimi ve geleceği üzerinde önemli etki sahibi olacak "Türk İşaret Dili Araştırma Projesi" Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırma projesi, Türk İşaret Dilinin bölgesel lehçe farklılıklarını belirleyebilmesi için, bölgesel / video kayıtları (alfabe, cümle, metin / karşılıklı konuşma) toplanması ve örneklem grubun yaş, cinsiyet ve eğitim durumuna göre analiz edilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Ancak, işaret dili sisteminin oluşturulması tek başına yeterli olmayacaktır. Bu nedenle, sistem geliştirildiğinde, çok sayıda araştırma ve uygulamayla da desteklenmesi gerekmektedir. Günümüzde, Sağırlara yönelik okullarda uygulanan eğitim sistemi sesli konuşma, kelimelerin açıkça hecelenmesi ve tahtaya yazı yazılmasından oluşan sözel-ışitsel bir yaklaşımda gerçekleştirilmektedir ancak mevcut müfredatta hala işaret dili yoktur. Çoğu öğretmen işitme cihazı kullanan ve kullanmayan öğrencilerden dudak okumasını beklemektedir. Ancak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı Sağır öğrencilere yönelik ilkokullar için müfredat üzerinde çalışmaktadır.

Bu durum bizim ülkemiz için geçerlidir ancak dünyada uygun sistemler ve yöntemlerin bulunduğu çok sayıda ülkede, Sağır öğrenciler fizik profesörü, doktor, gazeteci, ekonomist gibi nitelikli işler ve mesleklere sahip olurken, öğrenme ihtiyaçlarına uygun eğitim alamayan ve kariyer hakkından mahrum bırakılan çok sayıda Sağır kişi sistem kurbanı olmaya devam etmektedir.

Son dönemde yapılan araştırmalar normal bir sınıfta nitelikli işaret dili tercümanları bulunsa dahi, eğitimcilerin Sağır kişilerin farklı biçimde öğrendiğini, bu kişilerin görsel öğrenciler olduğunu ve genellikle bilgiyi işiten kişilerden farklı biçimde işlediklerini anlaması gerekmektedir. Bu nedenle, görsel boyut da dahil olmak üzere farklı öğrenme yöntemleri sunan yaygın eğitim yetişkin eğitiminin önündeki bariyerlerin aşılmasında daha iyi bir alternatif eğitim yöntemi olacaktır.

İnsanlar her yerde her zaman öğrenmeye devam etmektedir. Kişilerin ilave beceriler, bilgi ve yetkinlikler kazanmadığı bir gün bile geçmemektedir. İlk eğitim ve öğretim sisteminin dışındaki kişiler, özellikle yetişkinler için, öğrenmenin, resmi ortamda gerçekleşen öğrenmeden çok daha önemli ve anlamlı olması muhtemeldir. Ancak resmi öğrenme

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

sisteminin dışındaki bu öğrenme türü iyi anlaşılmalı, görünür kılınmalı ve uygun biçimde değerlendirilmelidir. 1996 yılında OECD eğitim bakanları “herkes için yaşam boyu öğrenme” stratejileri geliştirmeye karar vermiştir. “Beşikten mezara” kavramı resmi, gayri resmi ve yaygın eğitimi içermektedir. İlk ikisi arasında bulunan yaygın öğrenme daha düzenli bir kavramdır ve öğrenme amaçlarına sahip olabilir. İster ayrı olarak faaliyette bulunsun ister daha geniş bir faaliyetin önemli bir özelliği olsun - tanımlanabilir öğrenme amaçlarına hizmet eden, kurulu resmi sistem dışındaki düzenli eğitimsel faaliyeti ifade etmektedir. Bu kavramın avantajı, öğrenmenin bireyin inisiyatifiyle gerçekleşirken aynı zamanda öğrenme amacı olsun veya olmasın daha düzenli faaliyetlerin bir yan ürünü olarak ortaya çıkmasıdır. Çoğu ülkede, tüm yetişkin eğitim sektörü yaygın eğitim kapsamına girmektedir. Bu nedenle yaygın eğitim formal ve informal öğrenme arasında esneklik sağlamaktadır. Aynı zamanda dezavantajlı grupların ihtiyaçları ve belirli grupların sorunlarıyla daha ilgilidir, açıkça tanımlanan amaçlara odaklanır ve organizasyon ve yöntemlerde esneklik sağlar. ***Bu nedenle, farklı öğrenme ihtiyaçlarına sahip olan ve esnek yöntemler gerektiren Sağır yetişkinler için yaygın eğitim en faydalı yaklaşımdır.***

"Öğrenmeyi Öğren" Projesi, Sağır Eğitime nasıl katkıda bulunmuştur?

"Öğrenmeyi Öğren" projesindeki hedef grubumuz Türkiye'deki eğitim sisteminde açıkça dezavantajlı konumda olan, 18 yaş üzeri Sağır yetişkinlerdir. Yukarıda bu dezavantajların temel nedenleri ve hayatları boyunca sebep oldukları sonuçlar açıklanmıştır. Sağır kişilerin işiten bireylerle aynı haklardan faydalanabilmesi için, öncelikle tüm eğitim sistemi özel öğrenme ihtiyaçlarına uygun olarak revize edilmeli/yeniden tasarlanmalıdır. Senelerdir savunuculuğunu ve lobiciliğini yaptığımız bu konu hükümet ve Milli Eğitim Bakanlığı nezdinde daha büyük bir inisiyatif gerektirmektedir. Ancak, Sağır yetişkinlerin öğrenme süreçlerinde yaygın eğitimi geliştirmek ve uygulamak gibi Sağır yetişkinlerin eğitim kalitesini arttırmaya yönelik bazı alternatif yöntemler bulunmaktadır. Bu, söz konusu kişilere ulaşmak ve onları eğitim sistemine dahil etmenin daha kolay ve etkili bir yoldur. Bunu gerçekleştirmenin en iyi yolu Sağır dernekleri üzerinden Sağır yetişkinlere ulaşmak ve yaygın eğitim açısından kapasitelerini geliştirmektir. Bu şekilde dernekler bu teknikleri Sağır yetişkin grubu ile düzenli faaliyetlerinde uygulayabilirler.

Uzmanlarımız ve proje ekibimiz Sağır yetişkinlerin insan hakları eğitimi için 1 günlük örnek yaygın eğitim modülü geliştirmiştir. Bu modül, Sağır kolaylaştırıcıların eğitiminde ve İstanbul, Eskişehir, Adana ve Ankara olmak üzere 4 farklı şehirdeki atölyelerde ilgili yöntemler test edilip onaylandıktan ve gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra kite dahil edilmiştir.

"Sağırdan Sağıra" kolaylaştırma yöntemi kullanılmıştır. Önceki deneyimlerimize dayalı olarak, Sağır bireylerin eğitiminde en verimli ve başarı yol kaliteli işaret dili tercümesi veya diğer bir Sağır tarafından kaliteli kolaylaştırma faaliyeti sunulmasıdır. Bu nedenle başarının garanti edilmesi için iki yöntemin de kullanılmasına karar verilmiştir.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

İzmir'de Sağır kolaylaştırıcıların eğitimi için açık çağrı usulü ile duyuru yapılmış ve Sağır başvuranlardan işaret dilinde bir motivasyon videosu ile birlikte başvuruda bulunmaları istenmiştir. İşitme engelli derneklerinde aktif gönüllü olan çok sayıda kişi arasından 11 Sağır yetişkin seçilmiş ve kolaylaştırıcı olmak üzere eğitilmiştir. 4 şehirde, Sağır kolaylaştırıcıların yönettiği insan hakları konulu atölyelere 100 Sağır yetişkin katılmıştır. Bazı şehirlerde Sağır kadınların sivil toplum kuruluşlarında erkekler kadar aktif biçimde yer almadığını bilsek de, cinsiyet dengesi sağlanmaya çaba sarfedilmiştir.

Bu yaygın eğitim kitinin hazırlanması ve Sağırdan Sağıra yaklaşımı ile insan hakları atölyeleri aracılığıyla geliştirilen yöntemlerin test edilmesi bu projenin ana damarlarıdır. Katılımcı, deneysel ve öğrenen merkezli yaygın eğitim teknikleri test etmenin yanı sıra, Sağır yetişkin katılımcılar öğrenme amaçlarına ulaşmış, aynı zamanda yeni araçlar ve yöntemlerle donatılmış, öğrenmeyi öğrenme becerilerini, sosyal ve medeni yetkinliklerini, kültürel ve sanatsal becerilerini, kolaj unsurları temelinde yapılandırılmış faaliyetler ve canlandırma yöntemleriyle geliştirmiştir. Esas olarak "öğrenmeyi öğrenme" katılımcıların tüm proje sürecinde ulaşmak istedikleri temel amaç olmuştur.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Peki Sağır yetişkinler proje boyunca nasıl öğrenmiştir? Aslında, Sağır yetişkinler homojen bir öğrenen grubu değildir, işiten yetişkinler gibi farklı öğrenme biçimleri vardır. Ancak, ortak dilsel ve kültürel özelliklerin paylaşılması sebebiyle, izledikleri ortak bir öğrenme biçiminden bahsedilebilir. Sağır kolaylaştırıcıların eğitiminde ve Sağır yetişkinler için insan hakları atölyelerinde test edilen ve tespit edilen Sağır yetişkinlerde öğrenmenin temel ilkeleri aşağıda listelenmektedir.

- Sağır yetişkinler içsel motivasyona sahiptir ve kendi kendilerini yönlendirir.
- Sağır yetişkinler gerçek hayat deneyimleri ve gerçekçi örneklerden öğrenir.
- Sağır yetişkinler birbirlerinden öğrenir.
- Sağır yetişkinler görsel-uzamsal öğrencilerdir, bilgi resimler ve görsel unsurlarla ilişkilendirildiğinde daha iyi öğrenir ve hatırlar.
- Sağır yetişkinler daha az yapılandırılmış, daha spontane koşullarda öğrenir.
- Sağır yetişkinler oyun oynarken öğrenir.
- Sağır yetişkinler gözlem yaparak öğrenir.
- Sağır yetişkinler canlandırarak öğrenir.
- Sağır yetişkinler diğerlerine öğreterek/yardım ederek öğrenir.
- Sağır yetişkinler pratik öğrencilerdir, yaparak, test ederek, deneme yanılma ile öğrenir.
- Sağır yetişkin öğrenenler saygı görmek ister ve takdirle öğrenir.
- Sağır yetişkinler bilgi doğrudan işaret dilinde veya kaliteli tercüme aracılığıyla verildiğinde öğrenir.

Yukarıdaki ilkelerin karşılanması için 3 temel öğrenme oturumu gerçekleştirilmiştir:

1- Bilgi temelli öğrenme oturumları

2- Beceri temelli öğrenme oturumları

3- Farkındalık oluşturma oturumları

Bu oturumlar sırasında iç mekan ve dış mekanda oynanan oyunlar, ısınma oyunları, ekip kurma oyunları, canlandırma, gösteri, simülasyon, sunum, küçük grup çalışmaları, yuvarlak masa tartışmaları ve kısa video çekimi gibi yaygın yöntemler ve araçlar kullanılmıştır. Tüm yöntemler, farklı atölyelerde, farklı öğrenme ve katılım ihtiyaçları dikkate alınarak, sağır grup profiline uyarlanmıştır.

İnsan hakları eğitimi, Sağır insanların eğitiminde neden önemlidir?

İnsan haklarının günlük yaşamda uygulanması, doğuştan gelen insanlık onurunun korunması, bütünsel gelişim ve potansiyelin gerçekleştirilmesi eğitim ile elde edilebilir. Uygun eğitim, kimlik gelişimi, bağlılık ve sorumluluk duygusu, diğerleriyle uyumlu biçimde belirli değerler çerçevesinde sosyalleşme ve etkileşimi sağlayan ve kişilerin çevreleriyle etkileşimini mümkün kılan bir araçtır. Sağır kişiler ortak sorunlarının farkındadır ve işiten kişilerle iletişimlerini sınırlandırarak güç birliği oluşturmak için kendi aralarında birleşmeye meyillidir. Ancak birlik yapıları işiten gruptan kopuk olduğu için, çözüm üretme ve politika geliştirme gibi temel alanlarda başarı gösterememekte, en önemlisi kendi haklarını savunacak gücü bulamamaktadırlar.

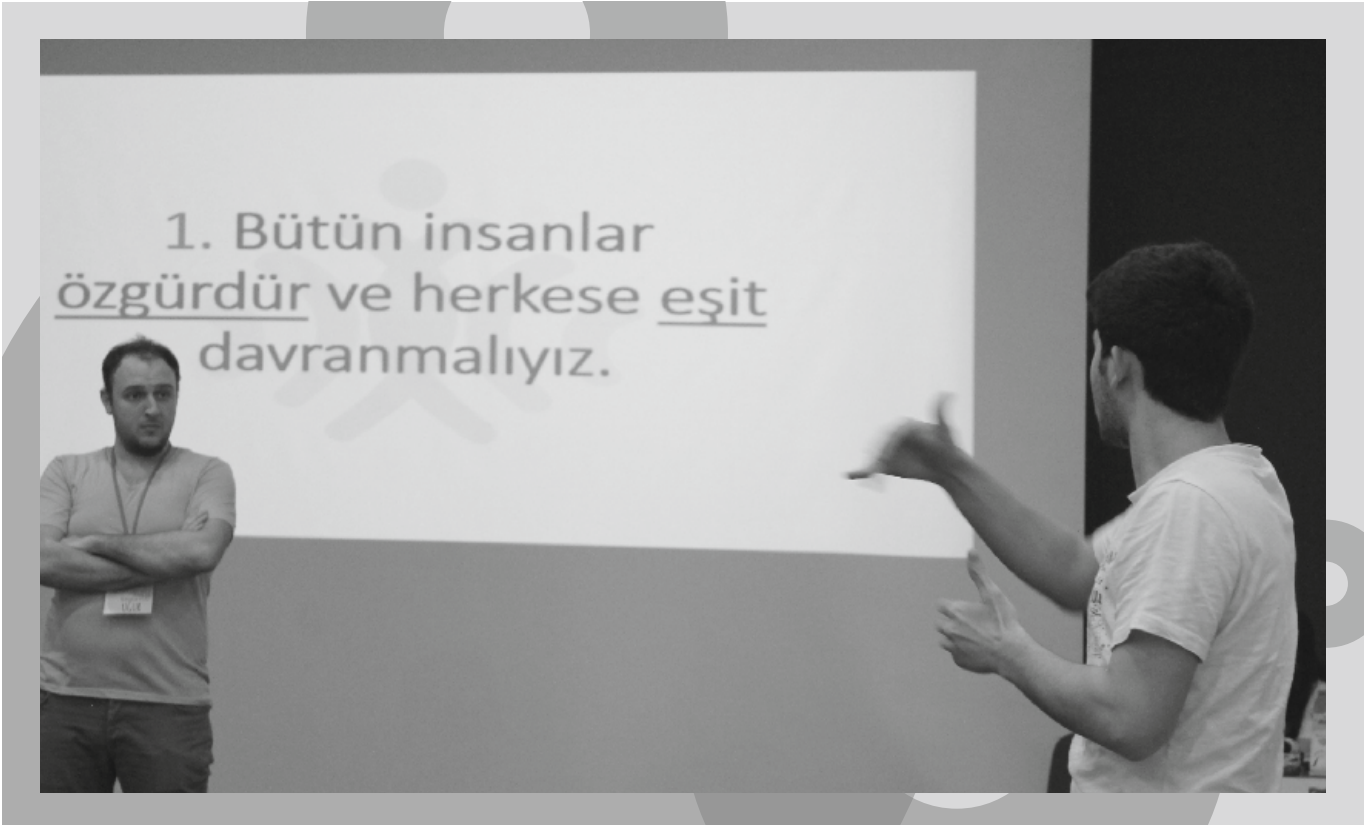
Kamuoyunda sağır kişiler hakkındaki genel kanı, diğer engelli kişilere kıyasla, daha az kurbanlaştırıldıkları ve sosyal yaşantıya aktif katılımda daha az sorunla karşılaştıkları ve engelli kişiler arasında görünürlüğü en az olan kişiler oldukları yönündedir. Bu algı mevcut sorunların farkına varılamamasına neden olmuş, sorunların etkili biçimde çözülmemesi de daha ciddi sorunlara yol açmıştır. Sonuç olarak, Sağır kişiler eğitim, sağlık ve adalete erişim konusunda eşit fırsatlara ve sosyal yaşantıya katılımda yeterli olanaklara sahip değildir. İşitme kaybı olan kişilerin çoğu sorunlarının ve eşitsizliklerinin farkındadır ancak bu sorunları gidermeye ve eşitliği sağlamaya çalışmak için gereken bilgi, araçlar ve cesarete sahip değildir. Temel olarak, Sağır kişilerin temel haklarını bilmesi, haklarını koruyabilmesi, ihlal edici koşulların farkında olması ve haklarını bilinçli biçimde talep etmesi çok önemlidir. Öncelikle, eğitim ve sağlık alanındaki sorunların adil biçimde çözülmesi sosyalleşme ve sosyal katılım için önemlidir.

Hakları ihlal edilen sağır kişiler birbirlerini belirli sivil toplum kuruluşlarında (STK'lar) bulmakta, deneyimlerini paylaşmakta, benzer sorunları yaşayanlardan tavsiyeler almakta ve sorunlarını çözmeye çalışmaktadır. Genellikle

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Sağır kişiler, bu kişilere yönelik kulüpler ve dernekler eğitim sektörü için bilinmeyen bir kaynaktır. Birleşmiş Milletler'e göre, engellilere karşı ayrımcılığı giderme ve yasal düzenlemeleri insan hakları çerçevesiyle uyumlaştırma konusundaki temel sorumluluk devletlere aittir. Ancak öte yandan, uluslararası sözleşmede açıkça ifade edildiği üzere, sivil toplum kuruluşları, özellikle engelli kişilerle işbirliği içerisinde sözleşmenin ne şekilde uygulandığının izlenmesine yakından katılmalıdır. Sivil toplum kuruluşları evrensel değerlerin insan hakları, çevre, çalışma standartları ve yolsuzluğun önlenmesi çerçevesinde geliştirilmesinde kritik aktörlerdir. Politika üretim süreçlerinin çoğunda engelli kişiler ve bunları temsil eden kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları aktif olarak yer almadığı için, engelli kişilerin toplum içindeki durumunu iyileştirme kapasitesi sınırlı kalmaktadır. Ancak STK'lar deneyimlerini paylaşmak ve ortak bir ifade oluşturmak üzere kullanabilecekleri bir platform sunarak, engelli kişilerin kapasitelerinin geliştirilmesini destekleyerek kritik bir rol üstlenmektedir. STK'lar haklar, mevcut hizmetler ve eğitim bakımından engellilik hakkında bilgi vermektedir. Daha önce ifade edildiği üzere, engelli kişiler dünya nüfusunun yüzde 15'ini oluşturmaktadır, STK'lara olanak sağlanması, engelli kişilerin haklarının gerçekleştirilmesinde önemli bir adımdır. Ancak, engelli kişileri temsil eden STK'lar kapasite geliştirme ve hizmetlere erişim ile düzenli destek ve içermeye ihtiyaç duymaktadır. STK'ların kapasitelerini geliştirmenin ve sivil toplumda farklı paydaşlar arasında işbirliğinin önemini vurgulanması, engelli kişilerin sivil toplumda temsil ve savunuculuk kalitesinin yükseltilmesinde önemlidir. Bu nedenle yaygın eğitim açısından sağirlara yönelik STK'ların kapasitesinin geliştirilmesi, bu kişiler arasında iletişim ve diyalogun desteklenmesi ve bu kişilerin sağır üyelerin kendi haklarını savunabilmelerini sağlayacak kılavuzluğu sağlayabilecek duruma getirilmesi gerekmektedir.

SAĞIR VE İŞİTME ENGELLİ KATILIMCILAR İÇİN İPUÇLARI

Destek ekipmanlar (işitme desteği, koklear implantlar vb.) kullanarak işitebilen kişiler olduğu gibi hiçbir şey işitmeyen kişiler de mevcuttur. Doğuştan sağır kişiler görsel yollardan iletişim kurmayı öğrenmiştir (örn. işaret dilinin kendi dilbilgisi, sözlüğü ve deyimleri bulunmaktadır). Sözlü (yabancı) bir dili konuşmak veya yazmak onlar için ikinci veya üçüncü dildir. Sağır veya işitme engelli kişiler dudak okuyabilir ve işaret dili kullanabilir. Konuşma engeli bulunan veya akıcı biçimde konuşan işitme engelli kişiler vardır. İşitme engeli her zaman aynı zamanda konuşma engeli değildir ve konuşma engeli de her zaman aynı zamanda işitme engeli olmak zorunda değildir.

Bu nedenle, belirli bir iletişim yönteminin tüm sağır kişiler için geçerli olduğu düşünülmemelidir.

Sağır yetişkin bireylerle çalışmak isteyen kolaylaştırıcılar, eğitmenler ve liderler için bazı ipuçları:

- Başvuru formları veya katılımcılarla erken dönem iletişim aracılığıyla iletişim için hangi destek ekipmanları veya yöntemlerini kullandıklarını öğrenmek faydalı olacaktır.
- Faaliyetiniz için sağır kişilerce doldurulmasını istediğiniz başvuru formları hazırlarsanız, karmaşık olmayan, açık, yalın ve kısa sorular kullanmanız faydalı olacaktır. Aynı zamanda video şeklinde başvuru formları hazırlayarak, yanıtları işaret dilinde de alabilirsiniz.
- Eğitim içeriği hazırlanırken soyut kavramlardan kaçınmak faydalı olacaktır.
- Yanlış anlaşılmalardan kaçınmak için çok hızlı konuşmamak ve gerektiğinde doğrudan soru sormak veya yaklaşmak faydalı olacaktır.
- İnsanların sıklıkla yaptığı yanlışlardan biri anlamadıklarında sağır kişilerle bağırarak konuşmaktır. Bunun yerine söylediğiniz şeyi açıkça tekrar etmek (kişi dudak okuyorsa), farklı kelimeler ve jestler kullanmak veya diğer iletişim yöntemlerine zaman ayırmak (yazma vb.) faydalı olacaktır.
- Sağır veya işitme engelli kişi dudak okuyabiliyorsa, yüz yüze konuşmak, göz teması kurmak, kelimeleri açıkça ifade etmek faydalı olacaktır. Konuşurken dudak hareketlerini ellerinizle kapatmamak, sakız çiğnememek, sigara içmemek vb. faydalı olacaktır.
- Her faaliyet, görev veya ödev için yeterli, bazen olağandan daha fazla zaman ayırmak ve başlamadan önce herkesin anlamasını sağlamak faydalı olacaktır. Gerekirse, açıklamaları tekrar etmek ve görsel uygulama, yazılı sorular vb. yeni yöntemler oluşturmak faydalı olacaktır çünkü herkesin kavrama süresi aynı olmayabilir.
- Sağır kişiler jestler, ifadeler ve dudaklara odaklanmaktadır, bu nedenle yeterli ve doğrudan olmayan aydınlatma ve mesafe sağlanmalıdır. Konuşmacının arka planının dikkat dağıtıcı olmaması faydalı olacaktır.
- 10-30 katılımcıdan oluşan bir grubunuz varsa, büyük grup oturumlarında herkesin birbirini görebilmesi için çember şeklinde oturmak/ayakta durmak faydalı olacaktır.
- İşaret dili tercümanları ideal olarak iki veya üçlü takımlarda çalışır ve odadaki işaret dili kullanıcılarını görmeleri, onların da tercümanı görmeleri gerekmektedir. Aktif tercüman kolaylaştırıcı veya konuşmacının yanında durur. İşaret dili tercümanı ile çalışmayı seçerseniz, tercüme ve sonrasında olası sorulara yeterli zamanın ayrılması faydalı olacaktır. Aynı zamanda tutarlı bölümler halinde konuşmak, bölümler arasında durmak ve işaret bittiğinde katılımcının tepki verebileceği soruları sormak faydalı olacaktır. Her zaman tercümana doğru değil doğrudan kişiye karşı konuşmak ve tercümanı kesmemek faydalı olacaktır.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

- Düzenli olarak tercümanın yeterli zamanı olup olmadığını sormak, katılımcının sorusunun veya eklemek istediği bir şeyin olup olmadığını proaktif biçimde sormak faydalı olacaktır. “Anlaşıldı mı?” veya “Yeterince açık mı?” gibi ifadeleri işaret dilinde öğrenebilir ve düzenli olarak kullanabilirsiniz.
- Küçük çalışma grupları veya büyük çemberler halinde çalışırken, tartışmalar sırasında oturumu, her zaman tek kişinin konuşacağı, birbirlerini kesmeyecekleri ve kolaylaştırıcı izin verdiğinde sırayla konuşacakları biçimde yönetmek faydalı olacaktır. Katılımcılar gerekli görürse, konuşan kişinin kolaylıkla görülmesi için ayağa kalkması faydalı olacaktır.
- İşaret dilinin farklı ülkelerde farklı olduğuna dikkat edilmelidir! Farklı ülkelerden sağır kişiler arasında iletişim aracı olarak işaret dilinin kullanılması her zaman işe yaramayacaktır (bazı temel ifadeler ortak olsa da). Her koşulda işaret dili sağırın doğal dilidir ve kültürlerinin önemli bir unsurudur. Bu nedenle, programınıza işaret dilini destekleyen oyunlar, faaliyetler ve/veya pozitif mesajlar eklemek faydalı olacaktır. Dil ve kültürlerinin içtenlikle takdir edilmesi onları motive eder, öğrenme süreçlerini destekler, duygusal katılımlarını ve aidiyet duygularını artırır.
- Kolaylaştırıcı olarak, her faaliyet, oyun veya egzersizi planlamak, ödevler ve görevlerin açıklamaları üzerinde çalışmak, kullanacağınız tüm yöntemlerin tüm grubun öğrenme ihtiyaçları için erişilebilir olmasını sağlamak faydalı olacaktır.
- Bir şey söylemeye başlamadan önce Sağır kişilerin dikkatini çekmek faydalı olacaktır - kişinin omzuna veya koluna yavaşça dokunabilirsiniz, kişi size dönene dek bekleyebilirsiniz, görünür bir jest yapabilir veya çalışma odasının ışıklarını kapatıp açabilirsiniz.
- Faaliyeti veya oturumu başlatmak veya sonlandırmak için, örneğin mola sonrasında, çalışma gruplarını bitirdikten sonra, grupta görsel yöntemleri belirlemek faydalı olacaktır - ışıkları kapatıp açabilirsiniz, farklı renkte ışıklar kullanabilirsiniz. Sağır kişileri görsel mesafede tutmak önemlidir, bu şekilde dikkatlerini çekmek daha kolay olacaktır, örneğin egzersizi tamamlamak ve küçük çalışma gruplarını ayırmak gibi.
- Programınızdaki Sağır kişilere aktif sorumluluklar vermek, ancak onlara sormadan görev vermek yerine sorumluluğu gönüllü biçimde üstlenmelerine izin vermek faydalı olacaktır, örneğin liderlik, küçük grup çalışmasını yönetmek, grup çalışması sonuçlarını sunmak, fotoğraf veya video çekmek, toplantı odasını düzenli tutmak vb.
- Sağırılarla çalışırken söylediğiniz her şeyi yazmak veya görselleştirmek faydalı olacaktır (örn. basılı metinler dağıtmak, tahta veya flipchartlara yazmak...). Yazılı materyalleri mümkün olduğunca yalın ve açık tutmak faydalı olacaktır.
- Doğru anlaşılma için, örnek vermek, gösteri yapmak, işaret dilinde veya altyazı bindirilmiş (closed captioning) bir video oynatmak faydalı olacaktır (örn. ısınma oyunları, oyunlar, grup çalışmasından beklenen sunum şablonları).
- Grup çalışması yaparken, Sağırılarla katılımında bulunmak istediklerini ifade etmek için kullanabilecekleri işaretleri belirlemek faydalı olacaktır. Sağır veya işitme engelli bazı kişilerde konuşma bozukluğu da olabilir,

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

bu durumda bu kişileri anlamak daha güç hale gelebilir. Tekrar etmelerini istemekten çekinmeyin. Anlamazsanız, anlamadığınızı ifade edin ve alternatif iletişim yollarına başvurun (yazma, işaret dili ve tercüme). Her zaman başka bir yol vardır.

- Sağır veya işitme engelli kişilerle çalışırken işaret dilini bilmiyorsanız kağıt kalem taşımak faydalı olacaktır. İletişimi kolaylaştırır.
- Bazı ses dalgaları (örn. cep telefonu) katılımcıların işitme için kullandıkları cihazlarla parazit oluşturabilir. Oturum öncesinde böylesi bir durum yaşanmamasını sağlamak ve cep telefonlarının kapanmasını sağlamak faydalı olacaktır.
- Sağır kişiler parti verebilir ve dans edebilir, ekstra bas yardımı ile ritmi hissedebilir veya müziğe (ritme) göre ışıklandırmaya uygun olarak dans edebilir. Bu araçların oturumunuzda kullanılması faydalı olacaktır.
- Öğrenmeyi anlamlı ve keyifli bir yolculuk haline getirerek rekabetçi değil ancak adil, eşit, farklılıklara saygılı, açık görüşlü, olumlu, yapıcı ve işbirlikçi bir öğrenme atmosferi oluşturmak faydalı olacaktır.
- Roller açıkça belirlemek faydalı olacaktır – eğitmen/kolaylaştırıcı kimdir, teknik asistan kimdir, katılımcı kimdir - kim ne zaman ne için yardım eder. Üzerinde isim ve rollerin yazılı olduğu farklı renkteki isimlikler, yaka kartları hazırlanması ve bunların faaliyet başında tüm ekibe tanıtılması faydalı olacaktır.
- Toplantı odasında işitme desteği kullanan kişiler için "endüksiyon döngü sistemi" kurmak veya odada bu sistemin kurulu olup olmadığını kontrol etmek faydalı olacaktır. Bu sistemde, ses manyetik alan olarak aktarılır, endüksiyon döngü seslerini alabilecek şekilde tasarlanan işitme desteği kullananlar TV anteni gibi bu alanı algılayabilir. Endüksiyon döngüsü sistemi kullanıyorsanız, bulunduğunuz ortamda çalıştığını kontrol etmek, yedek kablo buldurmak, teknisyene ihtiyaçlarınızı açıklamak faydalı olacaktır.
- İşitme destekleri işitme kaybı bulunan kişiler için yaygın bir çözümdür, ancak diğer yardımcı işitme cihazları da belirli iletişim taleplerini karşılamak için kullanılabilir. Frekans modülasyonlu (FM) sistem, işitme kaybı yaşayan kişilerin tiyatro, okul, veya diğer kamusal alanlar gibi gürültülü ortamlarda diğer kişilerin ne dediğini anlamasını kolaylaştıran bir yardımcı işitme cihazıdır. Aynı zamanda kişisel FM sistemi adı verilen bu kablosuz sistem verici mikrofon ve alıcı ile konuşmacının ağzından çıkan sinyalleri doğrudan dinleyicinin kulağına veren radyo dalgaları kullanmaktadır. İşitme engelli katılımcılar yardımcı işitme cihazı kullanıyorsa ve endüksiyon döngü sistemli bir toplantı odası mevcut değilse, FM sistemi temin etmek faydalı olacaktır.
- Sağır ve işitme engelli kişiler yangın alarmlarını işitemez. Acil bir durumda sağır katılımcıların binanın neresinde bulduklarını ve ne yapmaları gerektiğini bilmek faydalı olacaktır. Aynı zamanda tüm katılımcılar için acil durumda yapılacak görevler hazırlanabilir.
- Facebook grupları, SMS, Whatsapp veya diğer anlık mesajlaşma sistemleri üzerinden destek iletişim ve görsel temelli paylaşım sistemi oluşturmak faydalı olacaktır.
- Son olarak, Sağır yetişkinlerin eğitimcisi olarak, her zaman işaret dilini öğrenmek ve onlarla doğrudan iletişim kurmak faydalı olacaktır. Kaliteli bir işaret dili tercümesiyle dahi, bilginin bir kısmı tercüme sırasında kaybolur.

Sağır Yetişkinler için İnsan Hakları Konulu Yaygın Eğitim Atölye Çalışması

İnsan haklarını savunabilmek ve demokratik sistemin aktif bir parçası olabilmek için Sağır bireylerin toplumda aktif olarak yer alabilmesi gerekmektedir. Bu da Sağır bireylerin dahil edilmesi ve yetkilendirilmesi ile yakından ilişkilidir. Bu yüzden “İnsan hakları, demokrasi ve sosyal içerme, kaynaştırma eğitimi, işaret diliyle eğitim, Sağır yetişkinlerin güçlendirilmesi ve aktif katılımı” programın en önemli öncelikleri olmuştur. Atölye çalışması programı, Sağır katılımcıların etkileşimini ve yaratıcılığı teşvik etme amacıyla yaygın eğitim prensiplerine dayanmıştır. Program, herkesin rahat hissetmesi ve katılımcılar arasında etkileşim sağlayarak iyi bir dinamik yaratmak için büyük grup oturumları ve küçük grup çalışmaları arasında değişim göstermiştir. Programın tamamı, farklı öğrenme tarzları için çeşitli yöntemlerle birlikte tüm katılımcıların dahil olabileceği ve ulaşabileceği bir şekilde tasarlanmış, ayrıca tüm gün boyunca, farklı işaret dili beceri düzeylerine sahip katılımcılar için işaret dili tercümesi imkanı sunulmuştur.

Atölye çalışması sırasında proje ekibi, katılımcıların yalnızca bilgi edinmelerini ve insan hakları üzerine derinlemesine düşünmelerini amaçlamakla kalmamış aynı zamanda evlerine giderken öğrendiklerini uygulayacak tutum, beceri ve yeterliliği kazanmalarını ve günlük hayatlarında konuya dair bir şeyler yapabilmelerini amaçlamıştır. Bu yüzden tüm oturumlar, herkesin bir fark yaratabileceğine olan inançla Sağır katılımcıların güçlendirilmesini ve atölye çalışması etkilerinin nasıl arttırılacağına bakarak pratik becerilerin kazanımını ve bunu Sağır toplumu genelinde yaymayı amaçlamıştır.

Katılımcıların pek çoğu faaliyetlerin gerçekten aydınlatıcı olduğunu ve kendileri üzerinde büyük bir etki yarattığını hissetmiştir. Özellikle rol yapma oturumları için birçok katılımcı, günlük hayatlarında neler yapabildiklerini gösterme konusunda ve Sivil Toplum Kuruluşlarının sosyal içermeyi teşviki konusunda gerçekten yardımcı olduğunu belirtmiştir. Program boyunca katılımcılar, çözümlerin aslında düşündüklerinden çok daha kolay olabileceğini ve bir şeyleri değiştirebilecek güce sahip olduklarını görmüşlerdir. Ayrıca, problemlerin genellikle ortaya çıkış sebebinin, olaya bir başkasının açısından bakmadan o kişi için “en iyi”yi bulmaya çalışmak olduğu farkına varılan konulardan biri olmuştur. Bu, gerekli bilgiler olmadan veya o kişiye neye ihtiyacı olabileceği ya da ne istediği sorulmadan yapılmaktadır. Varsayımlara ve kaba tahminlere dayanan eylemler Sağır kişiler, işitme engelliler ve işiten kişiler arasında sıklıkla rahatsız edici durumlarla sonuçlanmaktadır.

Tartışılan insan hakları kavramlarını ve gerçekte neler olduğunu tam olarak anlayabilmek adına atölye çalışmasındaki katılımcılar kendi hayatlarından fark ettikleri veya tecrübe ettikleri örnekler sunmuştur. Katılımcılar aktif içermeyi

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

teşvik etmeleri gerektiğine karar vermiştir bu da bu içerme için hepimizin sorumluluk alacağı anlamına gelmektedir. Bu yalnızca grubun yani işiten topluluğun çoğunluğunun alacağı bir sorumluluk değil, kendini dahil edebilmesi için her Sağır bireyin alması gereken bir sorumluluktur.

Atölye çalışmalarında aktif katılımı ve katılımcılar arasında etkileşimi güçlendirmek için tamamen yaygın eğitim yöntemleri kullanılmıştır.

Akran eğitimi ve Sağırdan sağıra aktarım, deneyimsel öğrenme ve informal öğrenme kullanılan öğrenme yöntemleridir. Oturumlar büyük grup tartışmaları, daha küçük grup çalışmaları, bireysel düşünme ve sunumlar şeklinde gerçekleşmiştir. Farklı yöntemlerin uygulanmasıyla herkesin aktif katılımı ve kendini rahat hissetmesi sağlanmıştır. Tasarlanan ve kullanılan metodolojilerin tümü aktif katılımı arttırmak ve böylece öğrenme sürecini aktif hale getirmek için “öğrenen merkezli” olarak kurgulanmıştır. Ayrıca katılımcılar için kendi organizasyonlarında diğer Sağır bireyler ile kullanabilecekleri yeni metodolojiler öğrendikleri için önemli bir öğrenim noktası olmuştur.

SAĞIRDAN SAĞIRA İNSAN HAKLARI ATÖLYE ÇALIŞMASI

PROGRAM:

09:30-10:00	Giriş, Korkular & Beklentiler, Atölye çalışmasının hedefleri
10:00-10:30	Tanışma – İsim oyunları
10:30-12:00	Takım oluşturma oyunları
12:00-12:30	Kahve arası
12:30-13:30	Isınma oyunları, İnsan Hakları üzerine simülasyon oyunu
13:30-14:30	Öğle arası
14:30-16:00	Isınma oyunları, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si Sunumu ve Tartışma
16:00-16:30	Kahve arası
16:30-18:00	Rol yapma oyunu
18:00-18:30	Değerlendirme

ALTERNATİF YAYGIN EĞİTİM YÖNTEMLERİ

Faaliyet adı: Korkular & Beklentiler

Genel bakış: Bu yöntem, resimler ve grafikler aracılığı ile katılımcıların atölye çalışması hakkındaki korkularını ve beklentilerini ifade edebilmelerine yardımcı olur.

Hedefler:

- Katılımcılara bireysel düşünme zamanı sunmak
- Katılımcıları, çekince duyabilecekleri herhangi bir konuyu belirleme ve ifade etme konusunda teşvik etmek
- Bu beklentileri ve korkuları grup ile paylaşmak
- Katılımcıların projedeki rollerini ve projenin gelişimine olan kişisel katkılarını yansıtarak faaliyetlere aktif katılımlarını teşvik etmek
- Diğer katılımcıların da aynı korkulara veya beklentilere sahip olabileceğini göstermek
- En başından rahat bir paylaşım ortamı oluşturmak
- Katılımcıların konseptle uyum sağlayabilmelerine yardımcı olacak yaratıcı görseller kullanmak

Uygulama:

Faaliyet öncesi kolaylaştırıcı, büyük kağıtlara korkular ve beklentiler konseptiyle kolayca ilişkilendirilebilecek görseller çizer veya bu görsellerin çıktısını alır. Örneğin, yüz ifadeleri, elma ağacı, terazi, balon, güneş veya bulut resimleri kullanılabilir. Görsellerin bulunduğu kağıt tahtalar herkesin kolayca görebileceği şekilde duvarlara asılır. Projenin genel olarak açıklanmasının ardından, hedeflere ve uygulanacak faaliyetlerin tanımına geçmeden önce kolaylaştırıcı her bir katılımcıya 2 farklı renkte post-it kağıt verir. Daha sonra kolaylaştırıcı görselleri işaret eder ve onlara birkaç dakika tanıyarak katılımcıları projenin sonuçlarına ilişkin beklentilerini yansıtmaya ve bunları yapışkanlı kağıtlardan birine yazarak beklentilerini yansıtan görselin üzerine yapıştırmaya davet eder. Beklentileri bitirdikten sonra kolaylaştırıcı, katılımcılara atölye çalışması hakkındaki korkularını ve endişelerini, aktivitelere katılımlarını düşünmelerini söyler. Daha sonra da bu düşüncelerini ikinci yapışkanlı kağıda yazarak korkularını ifade eden görsel üzerine yapıştırmalarını ister. Tüm katılımcılar görevi tamamladıktan sonra kolaylaştırıcı, faaliyet sonuçlarını paylaşmak ve katılımcıların katılımını ve dönütlerini değerlendirmek için her katılımcıdan duvardaki bu yapışkanlı kağıtlardan rastgele herhangi birini alarak okumasını ister. Kolaylaştırıcı isterse görseller üzerine yapıştırılan tüm korkuları ve beklentileri tek tek kendisi de okuyabilir.

Süre: 15 dk

Grup büyüklüğü: İstenilen sayıda katılımcı dahil edilebilir

Gerekli materyaller: 2 farklı renkte post-it kağıtlar, kalemler, kağıt tahtaları, boya kalemleri, tack-it yapıştırıcılar

Kolaylaştırıcı için özel tavsiyeler:

- Görseller ne kadar renkli, eğlenceli ve anlamlı olursa, Sağır katılımcıların kendi düşünceleriyle ilişki kurmaları ve aynı zamanda faaliyetten zevk almaları o kadar kolay olacaktır.
- Sağır yetişkinlerin okuryazarlık düzeyleri aynı olmayabilir ve birçoğu yapı olarak doğru cümleler kurmakta zorluk yaşayabilir. Bu durumda kolaylaştırıcılar katılımcılara düşüncelerini kağıda dökme konusunda yardım sağlamalı, ayrıca gerekirse bir tercümandan da yardım alınmalıdır.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Tanışma oyunları:

Tanışma veya tanıtma oyunları Sağır yetişkinlere sohbet etmeye başlama, birbirlerini daha yakından tanıma, isimlerini, ilgi alanlarını, tecrübelerini, anılarını ve daha pek çok şeyi öğrenme konusunda yardımcı olmaktadır. Katımcıların daha tetikte ve daha aktif olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, kolaylaştırıcıların olumlu ve etkileşimli bir öğrenme ortamı oluşturmaları konusunda onlara yardımcı olmakta ve komik, ilginç ve büyüleyici sonuçlar sunmaktadır.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Faaliyet adı: Ben Kimim?

Genel bakış: Bu yöntem, işaret dili alfabesi ve vücut dili sayesinde Sağır katılımcıların tanışma süreçlerine yardımcı olur.

Hedefler:

- Katılımcıları birbirlerine tanıtmak ve birbirlerinin isimlerini öğrenmelerine yardımcı olmak
- Rahatlamak ve birbirlerini tanımaya başlamak
- Olumlu ve rahat bir hava yaratmak
- Katılımcıların dikkat ve konsantrasyonlarını arttırmak
- Hızlı öğrenme becerilerini uygulamak
- Katılımcıları bir sonraki öğrenme sürecine hazırlamak

Uygulama:

Kolaylaştırıcı katılımcılardan bir daire oluşturmalarını ister. Herhangi biri kendi adını işaret ederek, işaret dilindeki adını göstererek ve komik ya da çılgın fiziksel bir hareket yaparak oyuna başlayabilir. Birinci kişi bitirdiğinde tüm grup o kişinin ismini ve hareketi tekrar eder. Daha sonra ikinci kişi (birinci kişinin sağındaki veya solundaki) kendi adını işaret ederek ve işaret dilindeki adını göstererek kendini tanıtır ve o da bir hareket yapar. Tüm grup hepsini tekrar eder. Herkes ismini söyleyip hareketini yapana kadar böyle devam eder ve tüm grup isim ve hareketleri tekrar eder. Oyunu daha basit hale getirmek için yalnızca isim ve hareket de kullanılabilir.

Süre: 10-20 dk (grup büyüklüğüne göre değişebilir)

Grup büyüklüğü: 10-25 kişi

Gerekli materyaller: Katılımcıların daire oluşturabileceği büyük bir oda dışında hiçbir materyale gerek yoktur.

Kolaylaştırıcı için özel tavsiyeler:

- Eğer tercüman kullanılacaksa, kolaylaştırıcı oyun başlamadan önce tercümanın oyun kurallarını net bir şekilde anladığından ve ilettiğinden emin olmalıdır.
- Katılımcılara gösterebilmek açısından oyuna kolaylaştırıcı ile başlamak daha iyi olacaktır. Böylece ne yapmaları gerektiğini daha iyi anlayacaklardır. Ayrıca bu sayede kolaylaştırıcı, yaratıcı ve komik hareketler yaparak katılımcıları da cesaretlendirmiş olacaktır.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Faaliyet adı: Sonsuza kadar en iyi arkadaşım...

Genel bakış: Bu yöntem, çiftler halinde iletişim ve diyalog sayesinde Sağır katılımcıların tanışma süreçlerine yardımcı olmaktadır.

Hedefler:

- Katılımcıları birbirlerine tanıtmak, birbirlerinin isimlerini ve farklı özelliklerini tanımalarında onlara yardımcı olmak
- Rahat, bire bir ortamda birbirini tanımaya başlamak
- Olumlu, rahat ve paylaşımcı bir hava yaratmak
- Katılımcıların dikkat ve konsantrasyonlarını arttırmak
- Hızlı öğrenme becerilerini uygulamak
- Katılımcıları bir sonraki öğrenme sürecine hazırlamak

Uygulama:

Kolaylaştırıcı herkesten mümkünse hakkında daha az şey bildiği ya da daha önce daha az etkileşim kurduğu başka bir katılımcı ile eş olmasını ister ve bu çiftlerin o andan itibaren sonsuza dek en iyi arkadaş olacaklarını söyler. Kendilerine verilen 5 dakika içerisinde 3 yol gösterici soru yardımıyla birbirleri hakkında mümkün olduğunca çok şey öğrenmeleri istenir.

“En büyük hayalin nedir?”, “Başına gelen en komik şey neydi?”, “En büyük başarın nedir?”. Atölye

çalışmasının süresine, gruba ve temaya bağlı olarak bu sorular başkalarıyla değiştirilebilir ve/veya sayısı artırılıp azaltılabilir. Süre bittiğinde çiftler büyük daireye geri dönerler. Çiftler, isimlerinden ve işaret dilindeki isimlerinden başlayarak sohbet ettikleri sürede verilen cevaplara göre en iyi arkadaşlarını tanıtmaya başlarlar.

Süre: 30-45 dk

Grup büyüklüğü: 10-20 kişi

Gerekli materyaller: Tüm katılımcıların eşler halinde oturabileceği büyük bir oda. Katılımcıların en iyi arkadaşları ile konuşmaları sırasında not almak istemeleri durumunda kullanacakları kağıtlar ve kalemler.

Kolaylaştırıcı için özel tavsiyeler:

Kolaylaştırıcı her bir sunum için süre tutmalı ve başlamadan önce katılımcıları 1 dakikayı geçmemeleri konusunda uyarmalıdır.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Faaliyet adı: Hızlı Battaniye

Genel bakış: Bu yöntem, rekabet ve işaret dili becerileri sayesinde katılımcıların isimlerini ve yüzlerini öğrenme ve hatırlamaya yardımcı olmaktadır.

Hedefler:

- Katılımcıları birbirlerine tanıtmak ve birbirlerinin isimlerini öğrenmelerine yardımcı olmak
- Katılımcıların birbirlerinin isimlerini hatırladığından emin olmak
- Olumlu, rahat ve komik bir hava yaratmak
- Katılımcıların dikkat ve konsantrasyonlarını arttırmak
- Grup içinde takım çalışmasını arttırmak
- Hızlı öğrenme becerilerini uygulamak
- Katılımcıların gruba dahil olduklarını hissetmelerine yardımcı olmak
- Katılımcıları bir sonraki öğrenme sürecine hazırlamak

Uygulama:

Bu isim pekiştirme oyununun yukarıda belirtilen isim öğrenme oyunlarından sonra oynanması tavsiye edilmektedir.

Grup katılımcı sayıları eşit olacak bir

şekilde ikiye bölünür. Büyük bir battaniye ya da kumaş parçası iki grup arasında örtünün ardını göremeyecekleri şekilde kolaylaştırıcılar tarafından tutulur. Oyunun amacı örtünün ardındaki kişiyi en hızlı şekilde tanımak ve o kişinin işaret dili ismini ilk gösteren olmaktır. Takımlar her tur, örtünün ardında oturacak veya dikilecek bir gönüllü seçerler. Kolaylaştırıcılar 3'e kadar sayar ve örtüyü indirir. Diğer oyuncunun işaret dili ismini doğru bir şekilde gösteren ilk kişi turu kazanır ve kaybeden oyuncuyu kendi takımına alır. Süre bitene kadar bu şekilde devam edilir ve sonunda takımlardaki oyuncu sayıları sayılır. En çok oyuncuya sahip takım oyunu kazanır.

Süre: 15-20 dk

Grup büyüklüğü: 10-20 kişi

Gerekli Materyaller: Büyük bir örtü veya kumaş parçası

Kolaylaştırıcı için özel tavsiyeler:

Kolaylaştırıcı, diğer tüm oyunlarda olduğu gibi bu oyunun amacını da anlaşılır şekilde açıklamalıdır. Eğer katılımcılar birbirlerini tanımaktan çok rekabet etmeye odaklanırlarsa, kolaylaştırıcı hızlıca ara vermeli ve oyunun amacını kibarca yeniden hatırlatmalıdır.

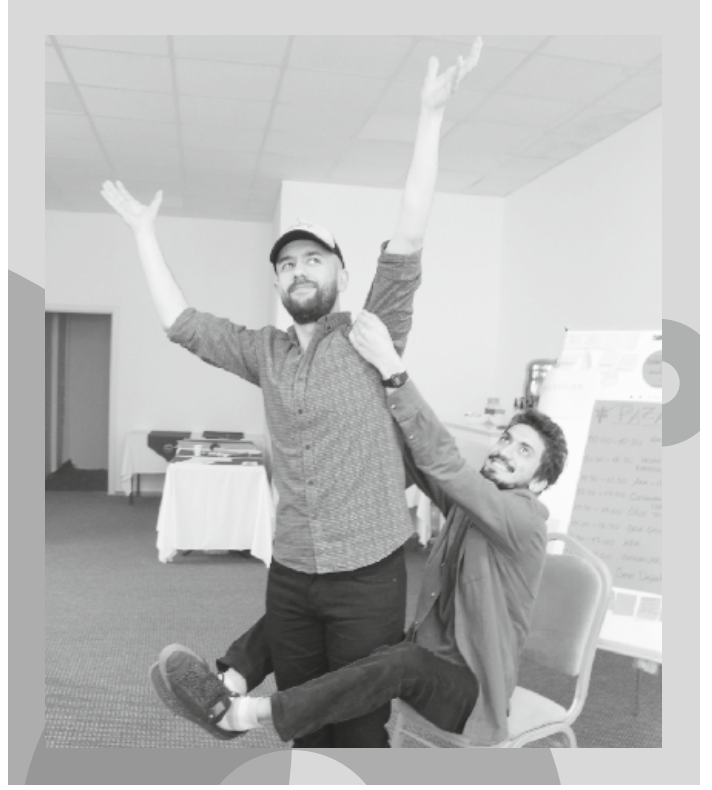

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Hareketlendirici / Isınma oyunları:

Sebebi sabahın erken saatleri de olsa karbonhidrat dolu bir öğle yemeği de olsa, bir grubun enerji düşüklüğü yaşaması ve beynin fazla çalışıp yorgun hissetmesi çok normaldir. Enerji verici oyunlar süreleri 5-15 dakika arasında değişen, grubun enerji düzeyini arttıran ve beynin yaratıcı kısmını harekete geçiren kısa faaliyetlerdir. Atölye çalışması programına bağlı olarak başlangıçta, grup molalardan döndüğünde ve belki de günü mutlu sonla bitirmek adına son faaliyet olarak hareketlendirici oyunlar planlamak mantıklı olacaktır. Ayrıca, katılımcıların her an ihtiyaç duyması durumunda kullanmak için birkaç “yedek” hareketlendirici oyun planlamak da iyi olacaktır. Hareketlendirici oyunların herhangi bir rahatsızlık yaratmaması için grubun rahatlık düzeyi ve kültürel hassasiyetini her zaman göz önünde bulundurun.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Faaliyet adı: Meyve Salatası

Genel bakış: Bu yöntem, rekabet ve fiziksel aktivite sayesinde katılımcılara enerji vermekte ve onları bir sonraki seansa hazırlamaktadır.

Hedefler:

- Katılımcıları daha az fiziksel eylem ve daha çok dikkat gerektiren ana faaliyetler öncesi enerjik bir hale getirmek
- Olumlu, rahat ve komik bir hava yaratmak
- Grup içindeki buzları eritmek
- Katılımcıların dikkat ve konsantrasyonlarını arttırmak
- Katılımcıları bir sonraki öğrenme sürecine hazırlamak
- Eğlenmek
- Grupları bir sonraki faaliyet için eğlenceli bir şekilde daha küçük gruplara ayırmak

Uygulama:

Kolaylaştırıcı toplam katılımcı sayısından bir tane daha az sandalye ile bir daire oluşturur ve “içeride” olacak bir oyuncuyu aday gösterir, bu oyuncu dairenin ortasında dikilir. Daha sonra kolaylaştırıcı, dairenin çevresinde dönerek tüm katılımcıları elma, portakal veya muz şeklinde isimlendirerek üç meyve grubuna ayırır. “İçeride” olan kişi, havada bir meyvenin işaretini yaparak o meyveyi söyler. Eğer elma işareti yaparsa, o gruba dahil olan kişiler hızlıca ayağa kalkar ve yer değiştirir. Elma grubunda olmayan katılımcılar sandalyelerinden kalkmaz. “İçeride” olan kişi, katılımcılar yer değiştirirken boş bir sandalyeye oturmaya çalışır. Eğer başarırsa, ayakta kalan diğer katılımcı dairenin ortasında geçer. Ayrıca ortadaki kişi “meyve salatası” diyerek tüm katılımcıların yer değiştirmesini sağlayabilir. Kolaylaştırıcı, grubun yeterince enerji topladığını ve bir sonraki seans hazır olduğunu düşündüğü zaman oyunu bitirebilir.

Süre: 10 dk

Grup büyüklüğü: 15-20 kişi

Gerekli materyal: Sandalyeler

Kolaylaştırıcı için özel tavsiyeler:

Kolaylaştırıcı, diğer tüm oyunlarda olduğu gibi bu oyunun da katılımcıların rekabete fazla odaklanmalarını ve şiddet içerikli hareketler sergilemelerini önlemek adına oyunun amacını net bir biçimde açıklamalıdır. Ayrıca kolaylaştırıcı, dairede oturan herkesin görebilmesi için meyve işaretlerini mümkün olduğunca eller yukarıda yapmalarını katılımcılara ara ara hatırlatmalıdır.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Faaliyet adı: Lider kim?

Genel bakış: Bu yöntem, gözlem ve fiziksel aktivite sayesinde katılımcılara enerji vermekte ve onları bir sonraki seansa hazırlamaktadır.

Hedefler:

- Katılımcıları daha az fiziksel eylem ve daha çok dikkat gerektiren ana faaliyetler öncesi enerjik bir hale getirmek
- Olumlu, rahat ve komik bir hava yaratmak
- Grup içindeki buzları eritmek
- Katılımcıların dikkat ve konsantrasyonlarını arttırmak
- Katılımcıları bir sonraki öğrenme sürecine hazırlamak
- Katılımcıların özgüvenlerini arttırmak
- Eğlenmek
- Grupları bir sonraki faaliyet için eğlenceli bir şekilde daha küçük gruplara ayırmak

Uygulama:

Herkes büyük bir daire oluşturur. Kolaylaştırıcı oyunu açıkladıktan sonra odadan çıkacak bir gönüllü seçer. Gönüllü odadan çıktıktan sonra kolaylaştırıcı, lider olmak isteyen başka bir gönüllü seçer. Diğer gönüllü odaya girdiğinde herkes bu kişiyi belli etmeden izlemeli ve yaptıklarını tekrar etmelidir (bacak bacak üstüne atmak, kolları çapraz yapmak, el çırpma, esnemek, dil çıkarmak vb.). Odadan çıkan kişi geri gelir ve dairenin ortasına geçerek liderin (herkesin farkettirmeden izlediği ve yaptıklarını tekrarladığı kişinin) kim olduğunu bulmaya çalışır. Lider, ortadaki kişi arkasını döndüğünde cesaretle davranarak örneğin değişik yüz ifadeleri yapıp, ellerini havaya kaldırabilir böylece kimin başlattığı anlaşılmeden herkes aynı şeyi yapıyor olacaktır. Kolaylaştırıcı ortadaki kişiye lideri tahmin edebilmesi için üç şans verir, daha sonra grup yeni bir gönüllü ve yeni bir lider seçer.

Süre: 10 dk

Grup büyüklüğü: 15-20 kişi

Gerekli materyaller: Tüm katılımcıların daire oluşturabileceği büyüklükte bir oda

Kolaylaştırıcı için özel tavsiyeler:

Eğer tercüman kullanılacaksa, kolaylaştırıcı oyun başlamadan önce tercümanın oyun kurallarını net bir şekilde anladığından ve ilettiğinden emin olmalıdır. Kısa bir deneme grubun oyunun kurallarını daha iyi anlamasını sağlayabilir.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Faaliyet adı: Heyecan Treni

Genel bakış: Bu yöntem, gözlem ve fiziksel aktivite sayesinde katılımcılara enerji vermekte ve onları bir sonraki seansa hazırlamaktadır.

Hedefler:

- Katılımcıları daha az fiziksel eylem ve daha çok dikkat gerektiren ana faaliyetler öncesi enerjik bir hale getirmek
- Olumlu, rahat ve komik bir hava yaratmak
- Grup içindeki buzları eritmek
- Katılımcıların dikkat ve konsantrasyonlarını arttırmak
- Katılımcıları bir sonraki öğrenme sürecine hazırlamak
- Katılımcıların taklit ve yüz ifadesi becerilerini geliştirmek
- Eğlenmek

Uygulama:

Kolaylaştırıcı, lunaparktaki heyecan trenlerinde olduğu gibi sıra halinde sandalyeler yerleştirerek odayı hazırlar. Her bir sırada yan yana 3-4 sandalye yerleştirilir. Katılımcılara oturmaları söylenir ve hız treninde eğlenceli bir maceraya hazır olup olmadıkları sorulur. Lunaparkta olduklarını ve hız treni ile çılgın bir yolculuk için bilet aldıklarını hayal etmeleri istenir. En önemli kural sürüş sırasında kolaylaştırıcıyı dikkatle izlemek ve yaptıklarını taklit etmektir. Eğer kolaylaştırıcı zıplarsa, katılımcılar da zıplar, kolaylaştırıcı çığlık atarsa katılımcılar da aynısını yapar. Kolaylaştırıcı ne zaman sola dönse onlar da sola döner. Daha sonra kolaylaştırıcı güvelik için emniyet kemerini bağlayarak oyunu başlatır. Grup da aynısını yapar. Yavaşça sürüşe geçerler ve kolaylaştırıcı gruba liderlik eder. Sürüş sırasında kolaylaştırıcı grubun korkmuş, mutlu, şaşırılmış gibi yüz ifadeleri de dahil olmak üzere yukarıda belirtilen pek çok hareketi tecrübe etmesini sağlar. Kolaylaştırıcı, grubun yeterince enerji topladığını ve bir sonraki seansa hazır olduğunu düşündüğü zaman oyunu bitirebilir.

Süre: 10 dk

Grup büyüklüğü: 15-20 kişi

Gerekli materyaller: Sandalyeler

Kolaylaştırıcı için özel tavsiyeler:

- Eğer tercüman kullanılacaksa, kolaylaştırıcı oyun başlamadan önce tercümanın oyun kurallarını net bir şekilde anladığından ve ilettiğinden emin olmalıdır. Kısa bir deneme gösterisi grubun daha iyi anlamasını sağlayabilir.
- Kolaylaştırıcı eğlenceli ve olumlu bir şekilde katılımcıları hayal güçlerini kullanmaya teşvik etmelidir.

Takım oluşturma oyunları:

Takım kurma oyunları bir grup insanın birbirlerini tanımalarına, güven duymalarına, rahatça iletişim kurabilmelerine, ilişkilerini geliştirebilmelerine ve en önemlisi bir amaç için beraber çalışabilmelerine yardımcı olan yapıcı ve eğlenceli yöntemlerdir. Ayrıca, takım kurucu faaliyetler katılımcıların iletişim, yaratıcılık, motivasyon, aidiyet, sorumluluk hissi, sadakat, liderlik ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine de yardımcı olur. Amaçları her bir katılımcının en iyi hallerini ortaya çıkarmaktır çünkü eğlenceyi öğrenme ile birleştirmek performansı arttırmak, bariyerleri yıkmak ve gizli potansiyele ulaşmak için en etkili yollardan biridir.

Faaliyet adı: Görevimiz Tehlike

Genel bakış:

Bu yöntem, takım çalışması ve fiziksel aktivite sayesinde katılımcılara enerji vermekte ve onları bir sonraki seansa hazırlamaktadır.

Hedefler:

- Katılımcıları daha az fiziksel eylem ve daha çok dikkat gerektiren ana faaliyetler öncesi enerjik bir hale getirmek
- Olumlu, rahat ve komik bir hava yaratmak
- Grup içindeki buzları eritmek
- Katılımcıların dikkat ve konsantrasyonlarını arttırmak
- Katılımcıları bir sonraki öğrenme sürecine hazırlamak
- Katılımcıların taklit ve yüz ifadesi becerilerini geliştirmek
- Eğlenmek

Uygulama:

Kolaylaştırıcı odaya gizli bir ajan gibi gizemli ve şüpheli bir tavırla (tercihen siyah güneş gözlükleriyle) girer ve mesajı içeren mektubu okumaya başlar. Mektup katılımcıların da takip edebilmesi için büyük ekrana yansıtılır. Mektup gizli görevi açıklar ve tüm gruba 50 dakika içerisinde 13 görevi tamamlama talimatı verir. Kolaylaştırıcı katılımcıların takım oluşturma oyununun amacını ve talimatları anlamasını sağlar. Katılımcılar kolaylaştırıcıya çeşitli sorular sorabilir, örneğin, "50 dakika tüm görevleri tamamlamak için yeterli mi?", "Görevleri nasıl yapacağız?", "Tüm görevleri aynı anda mı yapacağız yoksa görevleri paylaşabilir miyiz?", "Görevleri kim paylaşacak?". Kolaylaştırıcı kronometreyi başlatmadan önce tüm sorulara yanıt vermelidir ancak bilgi vermek için fazla zaman harcamamak ve katılımcıları doğrudan yönlendirmemek önemlidir. Bu misyonu kolaylaştırıcının yardımı olmadan tüm grup halinde yapmaları gerekmektedir. Görevler listesi tercihen 3-4 kopya halinde basılır. Katılımcılar bu kopyaları alabilir.

Atölye çalışmasına başlamadan önce, tüm gün oluşturulan bilgiler, resimler ve videoları paylaşmak üzere online bir platform oluşturmak için e-mail grubu, kapalı Facebook grubu veya Twitter hashtag'i gibi online bir grup oluşturulması önerilir. Bu paylaşım grubu bu oyunda aktif şekilde kullanılacaktır.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Aşağıdaki seçilen görevler örnek olarak verilmiştir. Her görevin belirli bir amacı vardır ve katılımcıların farklı becerileri keşfetmesine ve geliştirmesine yardımcı olur. Grup profili, mekan ve atölyenin temasına göre kolaylaştırıcı görevleri değiştirebilir. Verilen süre dolduğunda, kolaylaştırıcı katılımcılardan büyük bir daire oluşturmalarını ister ve her bir görevin başarıyla tamamlanıp tamamlanmadığını kontrol eder.

Takım oluşturma faaliyetleri eğlendirici ve interaktiftir, ancak debriefing sorularıyla tamamlandıklarında faydalı ve etkili olmaktadır. Faaliyetin yapılabilmesi için kolaylaştırıcı debriefing aşamasını yönetmek üzere aşağıdaki sorulardan faydalanabilir:

- Nasıl hissediyorsunuz?
- Deneyiminizi tarif edin, ne oldu?
- Neden başarılı oldunuz (veya olmadınız)?
- Faaliyet sırasında takım olarak çalıştınız mı?
- Ekip üyelerinin birbirlerinin görüşleri ve fikirlerini ne kadar iyi dinlediklerini düşünüyorsunuz?
- Zamanı verimli kullanabildiniz mi?
- Bu faaliyetin en önemli kazanımı nedir?
- Bu faaliyette kendiniz hakkında öğrendiğiniz şeyler nelerdir?
- Herkes faaliyette eşit biçimde yer alabildi mi?
- Takıma ne kadar iyi katkıda bulunduğunuzu düşünüyorsunuz?
- Fikirler kimden çıktı? Liderliği kim üstlendi?
- Faaliyet günlük eylemlerinizi hakkında ne düşündürdü?
- Tekrar oynama fırsatınız olsa neyi farklı yaparsınız?

Süre: 90 dk (oyun ve kurallarını açıklamak için 10 dk, görevler için 50 dk, sonuçları kontrol etmek ve debriefing için 30 dk)

Grup boyutu: 15-25 kişi

Gerekli Materyaller:

Projektör, bilgisayar, renkli kağıtlar, karton, kağıt tahta, renkli tükenmez kalem, bant, yapışkanlı etiketler, makas, online kronometre

Kolaylaştırıcı için özel ipuçları:

- Kolaylaştırıcı debriefing için süre limiti koymamalıdır. Verimli tartışmalar, ısınma, ifade, maksimum girdi ve kapanış için zaman gerektirir.
- Bir noktanın görüşülmesine yardımcı olmak veya tartışmayı başlatmak için katılımcının söylediğini tekrar etmek, diğer yorumlar için katalizör olabilecek faydalı bir araçtır.
- Kolaylaştırıcı, birbirlerini görebilmelerini için katılımcıları daire şeklinde düzenlemelidir. Göz teması ve "dengeli oturma" daha açık tartışmaları teşvik eder.
- Katılımcılar ilk etapta ilgisiz görünürse, kolaylaştırıcı katılımcılara isimleriyle soru sorabilir veya sırayla odayı dolaşabilir.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Günaydın özel ajanlar,

Elimizde tüm gün boyunca birlikte çalışmak isteyen oldukça becerikli katılımcılar olduğunıza dair gizli bilgiler bulunmaktadır.

Eğer kabul ederseniz - bugün aşağıdaki görevleri 50 dakika içerisinde tamamlayacaksınız.

Tüm alanı ve insan kaynaklarını kullanmakta özgürsünüz. Sınırlarınızı zorlayın, **herkesi DAHİL EDİN** ve bolca eğlenin!

Not: Tüm videolar, belgeler, resimler ve fotoğraflar, kolaylaştırıcıya sunulmadan önce Facebook grubuna yüklenmelidir.

GÖREVLER:

1. Atölye çalışması için renkli ve sanatsal bir afiş hazırlayın.
2. 2 dakikalık canlandırma oyunu ile Sağır kültürünün tipik özelliklerini gösterin.
3. Grup olarak 1 dakika boyunca maymun, tavuk ve fil rolüne bürünün ve hareketlerini taklit edin.
4. Oturuma geç kalanlar için 10 tane yaratıcı ve herkesin yapabileceği ceza bulun.
5. Soldan sağa, Ocak ayından başlayarak doğun günlerine göre grubu sıralayın. Bunu kolaylaştırıcının önünde yapın.
6. Grubun en az 3 farklı fotoğrafını çekin, gruptaki tüm katılımcıları dahil edin, bu fotoğraflardan birinde tüm katılımcılar bir uzaylı görmüş gibi davranmalıdır, ikincisinde Mısır'daymış gibi görünmeniz gerekmektedir ve üçüncüsünde grup üyesi olmayan dışarıdan 2 kişi fotoğrafta olmalıdır.
7. Bu atölye çalışmasına katılmanın neden şu anda evde olmaktan daha iyi olduğuna dair 10 sebep sıralayın.
8. Grup üyelerinden en az 5 tanesiyle, yalnızca bedenlerinizi kullanarak bir insan hakları heykeli oluşturun. Bu vücut heykeli insan haklarını, özgürlük ve eşitliği temsil etmelidir.
9. Kolaylaştırıcının önünde 3 dakika boyunca uyuyun (grup üyelerinden en az 8 tanesi)
10. Dışarıdan Sağır olmayan 3 kişi bulun ve işaret dilinde "seni seviyorum", "en kısa sürede işaret dilini öğrenmem gerek", "haklarını biliyor musun?", "arkadaşlarımı ve ailemi özledim" demelerini sağlayın. Videoları grupta görmek istiyoruz! :).
11. 3 otel personeli bulun ve onlara sarılın - süreci belgeleyin - resimleri istiyoruz! ;)
12. Uluslararası işaret alfabesi öğretim videosu hazırlayın.
13. Bir bakkal bulun ve 1 şişe süt, 1 kalıp çikolata ve bir paket pamuk fiyatını öğrenin. Dükkan sahibinden siz bu şeyleri tutarken sizinle birlikte fotoğraf çekinmesini isteyin.

Siz veya grup arkadaşlarınızdan biri bu görev sırasında yakalanırsa, istihbarat kuruluşumuz ajanlarının herhangi bir gizli göreve katıldığını inkar edecektir. Bu mesaj beş saniye içerisinde kendi kendini imha etmeyecektir, ancak tüm görevleri tamamlayarak gerçek bir takım olduğunuzu göstermek için yalnızca 50 dakikanız bulunmaktadır.

İyi şanslar ajanlar

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Küçük grup çalışması:

Grup çalışmaları, katılımcıların kendi öğrenme süreçlerine dahil olması, görüşülen konuların gerçek hayattaki ilintilendirilmesi, öğrencilerin bir konu hakkındaki bilgilerinin derinleşmesi, Sağır katılımcılar arasında etkileşimin artması ve belirli becerilerin gelişmesi için gereklidir. Küçük gruplar halinde çalışma Sağır yetişkinlere üst düzey düşünce becerilerini pratik etme şansı verir, katılımcılar genellikle ilgili materyali daha iyi öğrenir ve bilgilerini uzun süre korurlar. Büyük gruplarda görüşlerini ifade etmekten çekinen Sağır katılımcılar, bu tartışmalara genellikle daha rahat ve aktif bir biçimde katılırlar.

Küçük gruplar oluşturmak için çeşitli eğlenceli oyunlar bulunmaktadır. Meyve salatası bunlardan biridir. Grup halinde oyun oynamak için yeterli süre yoksa, kolaylaştırıcı sayı ile veya renk, ülke, mevsim, gün, çizgi film karakteri veya süper kahraman gibi diğer özellikleri kullanarak küçük gruplar oluşturmak için sayma yönteminden faydalanabilir.

Aktivitenin adı: Benim Hayali Adam

Genel bilgiler: Küçük grup çalışmasında kullanılan bu yöntem, Sağır katılımcıların mevcut siyasal sistemler ve temel haklar hakkında düşünmesine ve bunları sorgulamasına yardımcı olmakta, kendi oluşturacakları yeni bir siyasal düzen ve hukuk sistemini hayal etmelerini sağlamaktadır. Bu egzersiz katılımcıları İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi sunumunun yapılacağı bir sonraki oturuma hazırlamaktadır.

Öğrenme amaçları:

- ekip çalışmasını, grup içinde işbirliği ve etkili iletişimi desteklemek
- birlikte çalışma ve öğrenme ortamı oluşturmak
- katılımcılar arasında sabır ve toleransı desteklemek
- herkesin farklı fikirler ve görüşlerinin olduğunu, her zaman anlaşamamak da birbirimize saygılı olmamız ve birbirimizi dinlememiz gerektiğini öğrenmek
- insan hakları hakkında beyin fırtınası yapmak
- olumlu, rahat ve eğlenceli bir atmosfer oluşturmak
- grup içinde buzları kırmak, daha çekimser ve utangaç katılımcıları diğerleriyle etkileşime teşvik etmek
- katılımcıların dikkat ve konsantrasyonunu desteklemek
- katılımcıları bir sonraki oturuma hazırlamak
- birlikte çalışmayı öğrenirken eğlenmek

Uygulama:

Kolaylaştırıcı faaliyete kısa ve ilgi çekici bir hikaye anlatarak başlar. Hikaye birlikte tüm dünyayı gezen bir grup gezgin hakkındadır. Bir gün, hiç kimseye veya hiçbir ülkeye ait olmayan güzel bir ada keşfederler. Burası tamamen keşfedilmemiş bir bölgedir. Bu gezginler bu adanın ilk sahipleridir. Kolaylaştırıcı daha sonra grubu 4-5 küçük gruba ayırır (her grupta en fazla 5-6 kişi) ve her gruptan bu adayı keşfeden gezginler olduklarını hayal etmelerini ister. Gruplar adanın ismi ve ortak değerlerine karar vermeli ve değerlerini temsil eden bir bayrak tasarlamalıdır. Daha sonra sahip olmak istedikleri 10 temel hak ve kuraldan oluşan bir anayasa hazırlarlar. Gruplar karar vermekte serbesttir ve kendi hayal güçleri dışında hiçbir sınır yoktur. Kolaylaştırıcı her gruba tahta kağıtları ve renkli keçeli kalemler verir. Gruplar kendi hayali adalarını diğerlerine anlatır ve geribildirimlerini alır. Her grup kendi sunumunu yaptıktan sonra, kolaylaştırıcı o grubu alkışlatır ve izleyenlere bazı sorular sorar. "Adayı sevdiniz mi?" "Bu adada yaşamak ister misiniz, neden?" "Hakları ve kanunların uygun ve/veya gerçekçi olduğunu düşünüyor musunuz?" "En çok hangi hak veya kuralı sevdiniz?" "Anayasadan hangi hak veya kuralı çıkarmak istersiniz, neden?"

Her soruyu 1-2 katılımcı yanıtladıktan sonra, kolaylaştırıcı sunum yapan gruptan yeni bir ülke ve anayasa hazırlama egzersizi hakkındaki görüşlerini paylaşmasını ister.

Faaliyetin tamamlanması için, kolaylaştırıcı debriefing aşamasında aşağıdaki sorulardan faydalanabilir:

- Nasıl hissediyorsunuz? Oyunu sevdiniz mi?
- Deneyiminizi tarif edin, ne oldu?
- Zamanı verimli kullanabildiniz mi?
- Bu faaliyetin bir numaralı getirisi nedir?
- Bu faaliyette kendiniz hakkında öğrendiğiniz şeyler nelerdir?

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

- Herkes faaliyette eşit biçimde yer alabildi mi?

- Faaliyet günlük eylemlerinizi hakkında ne düşündürdü?

Süre: 50 dk (oyun ve kurallarını açıklamak için 5 dk, grup çalışması için 20 dk, sunumlar ve debriefing için 25 dk)

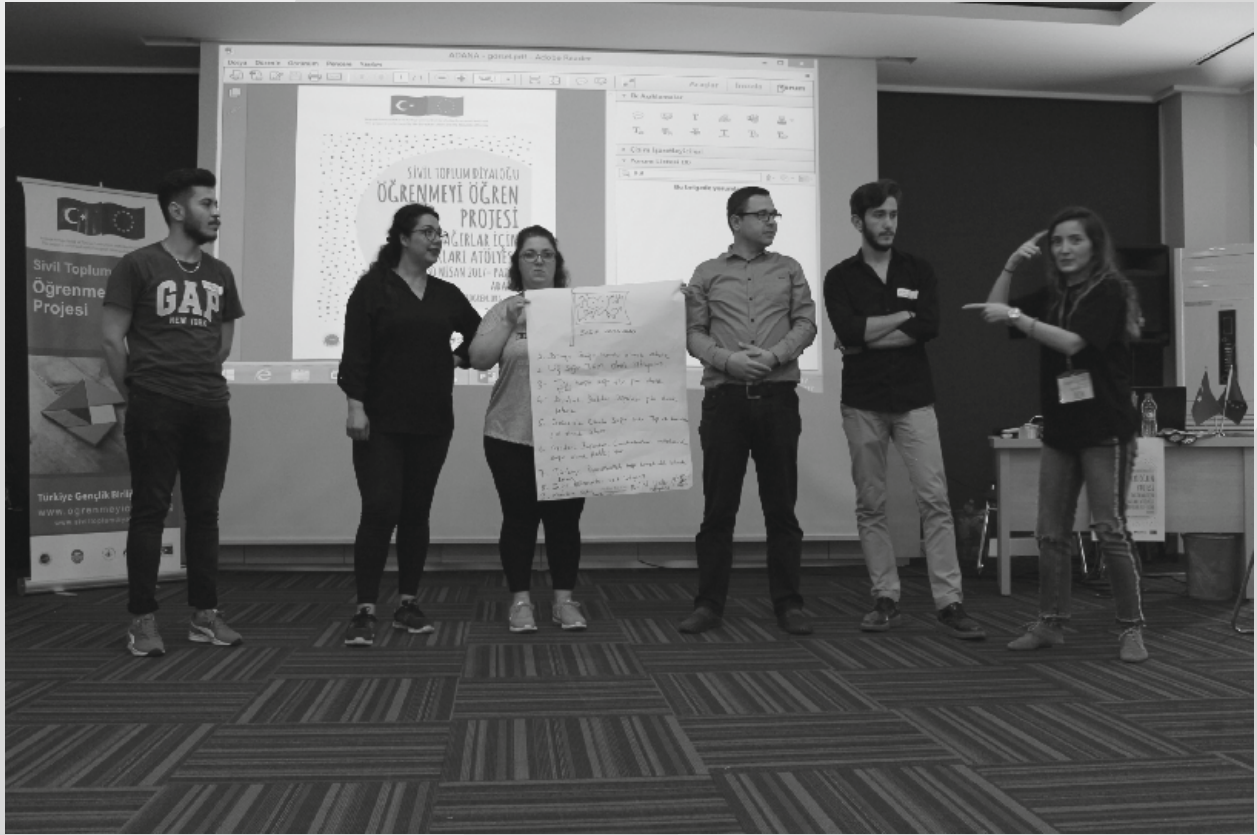
Grup boyutu: 15-30 kişi

Gerekli Materyaller: Kağıt tahta, renkli tahta kalemleri, keçeli kalemler.

Kolaylaştırıcı için özel ipuçları:

- Kolaylaştırıcı küçük grup çalışmalarının yarışma olmadığını açıkça ifade etmelidir.

- Birden fazla kolaylaştırıcı varsa, egzersiz başında hikaye anlatımı tiyatro oyunu şeklinde de gösterilebilir. Sağır katılımcılar canlandırmaya daha iyi tepki vermektedir, bu şekilde bilgi ve talimatları anlamaları ve işlemeleri daha kolay ve hızlı olmaktadır.

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Sunumlar:

Hangi araç kullanılırsa kullanılsın, örn. kağıt tahta veya power point sunuları, etkili bir sunumda sunucu ve dinleyici kitle arasındaki ilişki en üst seviyede kullanılır. Dinleyicilerin dikkatini çekmek, kavramalarını geliştirmek, güvenlerini arttırmak ve sunuş amaçlarına ulaşmak için dinleyicilerin tüm ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Farklı gruplar, farklı deneyimler, ilgi alanları ve bilgi seviyelerine sahiptir. Güçlü bir sunucu bu koşulları bilir, bunlara hazırlanır ve gereğince yanıt verir. Şüphesiz ki dikkatli planlama gereklidir. Güçlü bir sunumda bilgiler mantıklı ve yapılandırılmış bir biçimde verilir, önceki noktadan devam eder ve anlatım sırasında atlamalar yaşanmaz. Gerçek hayattan örnekler veya kendi deneyimleriniz gibi destekleyici bilgiler işitme engelli dinleyicilerin sunucunun anlattığı temel noktaları anlamasına, bunlara inanmasına ve bunları kabul etmesine yardımcı olur. Bu örnekler, gerçek veriler, detaylar veya süreç açıklamaları şeklinde olabilir. Görsel öğrenciler için basit şemalar, resimler veya video kesitleri kullanılarak yaratıcı biçimde sunulabilir.

Aktivitenin adı: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Genel bilgiler: Bu yöntemde İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin maddeleri ve tarihsel gelişimi hakkında bir power point sunusu kullanılır (<http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>).

Öğrenme amaçları:

- insan haklarının tarihi, temel insan hakları ve Evrensel Beyanname maddelerini daha iyi öğrenmek
- olumlu ve rahat bir atmosfer oluşturmak
- farklı insan haklarını sembolize eden resimler kullanarak zihinlerini canlandırmak
- günlük hayatta yaşanan insan hakları ihlalleri hakkında farkındalık oluşturmak
- eşitlik, çeşitlilik ve hoşgörüyü desteklemek
- savunuculuk becerilerini pratik etmek
- sorumluluk hissi ve insan onuru hakkında farkındalık yaratmak

Uygulama:

Sunumdan önce, kolaylaştırıcı tüm oda zeminine üzerinde farklı resimler olan (doğrudan veya sembolik olarak insan haklarını simgeleyen) kağıtlar yerleştirir, katılımcılardan etrafta gezinmelerini, resimlere bakmalarını ve herhangi bir sebepten dikkatlerini çeken bir tanesini seçmelerini ister. Kolaylaştırıcı gruba başlangıçta oynadıkları tanışma oyununa istinaden en iyi arkadaşlarıyla eşleşmelerini ve ilgili kağıdı neden seçtiklerini paylaşmalarını ister. Sonrasında çözümün bir parçası olabileceğine kuvvetle inandıkları diğer bir resmi seçmelerini ister. Daha sonra başka bir kişiyle eşleşmelerini ve bunun çözüme nasıl katkıda bulunacağını açıklamalarını ister. Kolaylaştırıcı insan haklarının kısa geçmişi hakkında, kısa, basit, anlaşılır ve görsel olarak desteklenen cümleler kullanarak, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi hakkında bir power point sunusuna başlar. Sıkıcı olmamak için, kolaylaştırıcı sunumu her bir insan hakkıyla ilgili gerçek yaşamdan alınmış örneklere dayandırmalıdır. Her maddeyi ve ilgili insan hakkını açıkladıktan sonra, kolaylaştırıcı katılımcılara eklemek veya sormak istedikleri bir şey olup olmadığını sorar. Sunum sonunda, kolaylaştırıcı insan haklarının karşılıklı sorumluluklar getirdiğini ve medeni bir toplumun işleyişi için, bireylerin kendi davranışlarının ve diğerleri üzerindeki etkilerinin ve aynı zamanda kendi insan haklarını korumanın sorumluluğunu üstlenmesi gerektiği mesajını vurgulamalıdır.

Sunumdan sonra, kolaylaştırıcı tekrar oda içerisinde yere resimler yerleştirir (doğrudan veya sembolik olarak insan haklarını temsil eden) ve gruptan odada dolaşarak, her bir resmin hangi insan hakkını temsil ettiğini sebebiyle birlikte belirlemelerini ister. Kolaylaştırıcı katılımcılardan yerden bir resim alarak oturmalarını ister. Herkes bir resim seçtikten sonra, kolaylaştırıcı her katılımcıya seçtikleri resmin hangi insan hakkını temsil ettiğini sorar.

Faaliyetin tamamlanması için, kolaylaştırıcı debriefing aşamasında aşağıdaki sorulardan faydalanabilir:

- Nasıl hissettiniz? Oyunu ve sunumu sevdiniz mi?
- Deneyiminizi tarif edin, ne oldu?
- Bu oturum sonrasında kimin haklarınız hakkında daha fazla bilgi ve farkındalık sahibi olduğunuz düşünüyorsunuz?
- Bu haklardan hangileri, bulunduğunuz toplumda diğerlerinden daha fazla ihlal ediliyor?
- Bu faaliyetin bir numaralı getirisi nedir?

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

- Bu faaliyette kendiniz hakkında öğrendiğiniz şeyler nelerdir?

- Faaliyet günlük eylemlerinizi hakkında ne düşündürdü?

Süre: 90 dk (ilk resim seçimi için 20 dk, power point sunusu için 40 dk, ikinci resim seçimi için 10 dk, debriefing için 20 dk)

Grup boyutu: 15-30 kişi

Gerekli Materyaller: Projektör, bilgisayar, her biri farklı bir insan hakkını temsil eden A4 boyutunca renkli baskılı resimler

Kolaylaştırıcı için özel ipuçları:

- Sıkıcı olmamak için, kolaylaştırıcı sunumu her bir insan hakkıyla ilgili gerçek yaşamdan alınmış örneklerle dayandırmalıdır.

- Sunum sırasında, gerçek hayattan örnekler verirken, bunlarla sınırlı olmamak üzere, Sağır bireylerin karşılaştığı belirli örnekler vermek daha faydalı olacaktır.

- İnsan haklarını resimlerle ilişkilendirmeyi Sağır için kolaylaştırmak amacıyla, soyut görsellerden kaçınmak faydalı olacaktır.

Rol yapma/ Canlandırma oyunları:

Rol yapma aktivitesinde, katılımcılar farklı bir karaktere bürünür, bu aktivite kendileri dışındaki bakış açılarını da anlamaları için alan yaratmaya yardımcı olmaktadır. Bu çalışma öncesinde katılımcının sahip olduğu bilgiyi ölçmek önemlidir. Katılımcılar, rol yapma veya canlandırma faaliyeti sırasında verimli öğrenme için, onlardan istediğiniz rol veya kendi seçecekleri rol hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Katılımcıların konu hakkında düşünmeye ve bu konuda kendi görüşlerini keşfetmeye/ifade etmeye başlamalarına yardımcı olmak için, başlangıç olarak açık bir tartışma yapmak veya metafor olarak bir oyun oynamak faydalı olacaktır. Çoğu işitme engelli birey üstün seviyede gözlem, taklit ve oyunculuk becerisine sahiptir. Beden dili ve yüz ifadelerini oldukça başarılı bir biçimde kullanırlar. Bu nedenle, rol yapma ve canlandırma aktiviteleri Sağır bireyler için en faydalı yaygın eğitim yöntemlerinden biridir.

Aktivitenin adı: ŞİMDİ HAREKETE GEÇ!

Genel bilgiler: Bu insan hakları eğitimi yönteminde, yaratıcılık, sanatsal beceriler, ekip çalışması ve empati ile katılımcıların deneyimsel öğrenmesini desteklemek için canlandırma ve rol yapma teknikleri araç olarak kullanılmaktadır.

Öğrenme amaçları:

- insan hakları ve Evrensel Beyanname maddeleri hakkında öğrendiklerini pratik etmek
- olumlu ve rahat bir atmosfer oluşturmak
- tiyatro ve oyunculuğu kullanarak yaratıcı zihinlerini canlandırmak
- günlük hayatta yaşanan insan hakları ihlalleri hakkında farkındalık oluşturmak ve gerçekçi çözümler üretmek
- eşitlik, çeşitlilik ve hoşgörüyü desteklemek
- doğaçlama ve oyunculuk becerilerini keşfetmek
- özgüvenlerini arttırmak
- sorumluluk hissi ve insan onuru hakkında farkındalık yaratmak

Uygulama:

Kolaylaştırıcı sayma oyunu ile grubu küçük gruplara ayırır (her grupta 5-6 kişi) ve Evrensel Beyanname'deki tüm insan haklarının listesini dağıtır. İnsan hakları basit cümlelerle açıklanmıştır. Gruplardan bir araya gelerek günlük hayattaki insan hakları ihlallerini tartışmalarını ve yaygın olanları belirlemeleri istenir. İçinde en az 1 insan hakkının ihlal edildiği gerçekçi bir problem durumu oluşturmaları istenir. Bu aşamada bir çözüm üretmeleri istenmez. Rol yapma, sorunlu durumu göstermek için en fazla 2 dakika sürmelidir ve tüm grup üyeleri oyunda aktif rol üstlenmelidir. Her grup hazır olduktan sonra, kolaylaştırıcı herkesten daire oluşturmasını ister ve gruplar tek tek gösterime başlar. Her grup oluşturdukları insan hakları ihlalini canlandırdıktan sonra, kolaylaştırıcı izleyicilere "Bu durumu ilk etapta nasıl çözerdiniz veya nasıl önlerdiniz?" sorusunu sorar. Kolaylaştırıcı izleyicilerin gerçekçi çözüm önerilerini dinler ve canlandırma yapan gruba, izleyicilerin görüşlerinin de yardımıyla çözüm üretmek amacıyla tam 1 dakika toplantı yapma süresi verir. Tüm gruplar aynı süreci tekrarlar, faaliyetin tamamlanması için, kolaylaştırıcı debriefing aşamasında aşağıdaki

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

sorulardan faydalanabilir:

- Nasıl hissettiniz? Aktiviteyi sevdiniz mi? En çok neden hoşlandınız?
- Deneyiminizi tarif edin, ne oldu?
- Sahnede olmak nasıldı? Sizin için zorlayıcı veya rahatlatıcı bir deneyim miydi?
- Bu oturumdan sonra haklarınızı daha iyi anladığınızı düşünüyor musunuz?
- Bu faaliyetin bir numaralı getirisi nedir?
- Bu faaliyette kendiniz hakkında öğrendiğiniz şeyler nelerdir?
- Faaliyet günlük eylemlerinizi hakkında ne düşündürdü?

Süre: 90 dk (oyun ve kurallarını açıklamak için 10 dk, grup çalışması için 30 dk, performanslar için 40 dk (problemler ve çözümler) ve debriefing için 10 dk)

Grup boyutu: 15-30 kişi

Gerekli Materyaller: Oyunun yönergesinin çıktıları, grupların birbirini rahatsız etmeden ayrı olarak çalışabilmesi için yeterli alan

Kolaylaştırıcı için özel ipuçları:

- Rahat bir ortam oluşturmak için, kolaylaştırıcı, faaliyette yer almak için hiçbir olağanüstü oyunculuk becerisinin gerekli olmadığını ifade edebilir. Bu oturumda esas önemli olan unsurlar aktif katkı ve katılımdır.
- Gruplar genellikle süreyi aşmaktadır, bu nedenle her grup performansı için kronometre kullanmak faydalı olacaktır.

Değerlendirme:

Sağır gruplarla gerçekleştirdiğimiz aktiviteler ve etkileşimlerden alınan faydalar/öğrenme çıktıları hakkında geribildirim almak için yapılan faaliyetleri bizzat sağır katılımcıların kendileriyle incelemek ve değerlendirmek önemlidir. Öğrenenler yalnız öğrenme sürecinde değil aynı zamanda değerlendirme sürecinde de aktif rol almalıdır.

Aktivitenin adı: Yüzler her şeyi anlatır!

Genel bilgiler: Bu yöntem renkli kağıtlara çizilen 3 yüz ifadesiyle atölye çalışmasının nihai değerlendirmesini yapma yöntemidir.

Öğrenme amaçları:

- ekip çalışmasını ve grup içinde işbirliğini desteklemek
- kendileri ve diğerlerini anlamalarını desteklemek
- sosyal eylem ve eşitliğe olan bağlılıklarını arttırmak
- sorumluluk duygusu ve bağımsızlığı arttırmak
- iletişim becerilerini ve diğerlerini etkileme becerisini geliştirmek
- eleştirel düşünce ve problem çözme becerilerini geliştirmek
- olumlu ve yapıcı geribildirimde bulunmayı öğrenmek

Uygulama:

Kolaylaştırıcı farklı renkli kağıtlara 3 farklı yüz çizer veya çıktısını alır ve bunları odanın farklı köşelerinde yere tercihen birbirine çok yakın olmayan noktalara yerleştirir. Daha sonra kolaylaştırıcı hangi yüzün neyi temsil ettiğini açıkladıktan sonra sorduğu sorulara verdikleri yanıtlara göre katılımcılardan kendilerini konumlandıklarını ister:

- Gülümseyen yüz: "Çok şey öğrendim, ne yapmam gerektiğini tamamen anladım ve iyi iş çıkardığımı düşünüyorum"
- İfadesiz yüz: "Bazı şeyleri öğrendim, elimden gelenin en iyisini yapmaya çalıştım ama her şeyi tamamen anladığımdan emin değilim"
- Üzgün yüz: "Yardım, hiçbir şey anlamadım"

Kolaylaştırıcı tüm günlük programın üzerinden geçer, her faaliyet hakkında soru sorar ve katılımcıların konum almasını bekler. Herkes nerede duracağına karar verdikten sonra, kolaylaştırıcı her köşeden 1-2 ilave yorum alır. Bu işlem atölye çalışması günü yapılan tüm faaliyetler için tekrar edilir.

Süre: 30 dk

Grup boyutu: 15-25 kişi

Gerekli Materyaller: Renkli kağıtlara çizilmiş veya çıktı alınmış yüzler

Kolaylaştırıcı için özel ipuçları:

- Grup profiline göre, kolaylaştırıcı katılımcıların katılım seviyesine uygun olacak biçimde alternatif olarak yüz kullanmak yerine başka resimler kullanabilir, örn. katılımcı, yolcu, eylemci, tutuklu, pilot.

Katılımcı: Dahil olan ve katılan kişidir

Yolcu: Yolculuk etmekten mutlu olan kişidir

ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Eylemci: Farklı bir yoldan gitmek isteyen kişidir

Tutuklu: Kendisini sıkışmış hisseden ve kaçmak isteyen kişidir

Pilot: Yöneten ve liderlik eden kişidir

Kolaylaştırıcı odanın farklı köşelerine 5 işaret yerleştirir (katılımcı, yolcu, gösterici, tutuklu, pilot), katılımcılardan ilgili faaliyette ekip içerisinde oynadıkları role göre köşelerden birine gitmelerini ister. Köşelere gittiklerinde, kolaylaştırıcı bu süreçte oynadıkları rolün ekip dinamikleri için ne anlama geldiğini, faydalı olup olmadığını sorar. Örneğin, ekip farklı bir zorlukla karşılaştığında, yolcu olmak veya tutuklu olmak ne anlama gelmektedir?

Alt Yazı Bindirme (CC): Videolara alt yazı yerleştirme yöntemidir. Altyazı özel kodlama ekipmanı sayesinde televizyon/film ekranında gösterilir.

İşaret dili: Yüz ifadeleri ve vücudun duruşuyla birlikte ellerin hareket ettirilmesiyle yapılan işaretleri kullanan bileşik bir dildir. Sağır veya işitme engelli kişiler tarafından kullanılan birçok iletişim yönteminden biri olan birincil dildir.

İşaret dili tercümanı: İşaret dili kullanarak konuşulan dili işaret dili kullanan sağır kişiye ileten kişidir.

İşitme engelli: Hafif ve şiddetli seviyelerde işitme kaybı yaşayan kişiler için kullanılır. İşitme güçlüğü çeken kişiler genellikle konuşma diliyle iletişim kurar ve işitme destekleri, koklear implantlar ve diğer yardımcı aygıtlar ve altyazılardan faydalanır.

İşitme kaybı: Normal işitmeye kıyasla sesleri duyma becerisinin azalmasıdır. İşitme kaybı hafif, orta, şiddetli veya ağır olabilir. Bir kulağı veya iki kulağı da etkileyebilir ve diyalog konuşmaların veya yüksek seslerin işitilmesini zorlaştırır. İşitme kaybına yaşlılık, hastalık, yüksek gürültü seviyelerine maruz kalma veya yüksek seslere aşırı derecede maruz kalma sebep olabilir.

Koklear İmplant: Koklear implant ağır veya şiddetli işitme kaybına sahip kişide ses algısı oluşturmaya yardımcı olabilen küçük ve karmaşık elektronik bir aygıttır. İmplant kulağın arkasına oturan dış bölüm ve cilt altına cerrahi olarak yerleştirilen ikinci bir bölümden oluşur.

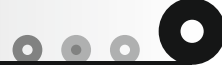
Sağır: Sağır terimi genellikle iki şekilde kullanılır:

büyük harfle başlayan (Sağır), kendisini sağır topluluğun bir üyesi olarak tanımlayan ve diğer kişilerin de kendi topluluklarının bir üyesi olarak kabul ettikleri kişidir. Çoğu sağır kendi topluluklarını diğer dilsel azınlık topluluklarına benzetir ve bir Sağır Kültürü hissini paylaşır.

küçük harfle başlayan (sağır), işitme engelinin çoğunlukla odyolojik bir deneyim olduğu kişidir. Doğum itibarıyla, hayatının ilk yıllarındaki veya daha geç dönemindeki tehlikeli bir hastalık edeniyle kısmen veya tamamen işitme becerisini kaybeden kişiyi ifade eder. Bu terim en dar tıbbi anlamıyla sağır olma durumunu ifade eder, başka bir anlam ifade etmez.

Sağır Kültürü/ Sağır Toplumu: Sağır toplumuna özel işaret dili ve değerleri, gelenekler ve davranış kurallarına dayalı sağır kültürüdür. Sağır kültürü kuvvetli bir aidiyet hissi yaratır ve patolojik ve medikal bakış açısından ziyade, sağırlığa sosyo-kültürel açıdan yaklaşır.

Oralizm: Sağır kişilere işaretler yerine öncelikli olarak veya sadece dudak okuma ve konuşma ile iletişim kurmayı öğreten kuram veya uygulama.

- “Yetişkin Eğitimi ve Devam Eden Eğitim. Teori ve Uygulama” Peter Jarvis, 1995
- “Yetişkin Eğitimi-Sağır bireyler için iş ve günlük hayata dair hayat boyu öğrenme- Bir politika belgesi” Sağır Dili ve Kültürü Dergisi, Rudi Sailer, 2009
- “Değerlendirme & Görüş Alma Teknikleri”,
<https://www.woodcraft.org.uk/sites/default/files/Evaluation%20and%20reflection%20activities.pdf>
- “Sağırlığa İlişkin Terimler Sözlüğü”, <http://signsforhope.org/deaf-resources/glossary/Glossary-of-Deafness-Audiological-Terms>
- “Gençlik Terimler Sözlüğü”, Avrupa Konseyi, <http://pjp-eu.coe.int/web/youth-partnership/glossary>
<http://worldenabled.org>
- “Avrupa Konseyi Gençlik Faaliyetlerine Engelli Gençlerin Dahil Edilmesine İlişkin Danışma Toplantısı Raporu”, Avrupa Konseyi Gençlik Departmanı, 2012
- "Engelsiz, Sınırsız", SALTO GENÇLİK İçerme Kaynak Merkezi, 2008
- “Yaygın Eğitim Kılavuzu”, Barış Gücü, 1989
- Ulusal Sağır Çocuklar Topluluğu, <http://www.ndcs.org.uk/>
- “Gençlik Sektöründe Yaygın Eğitim ve İnfomal Eğitimin Tanınması-Terimler Listesi” Lynne Chisholm, 2005
- “Yetişkin Eğitiminin Anlamı” Eduard C. Lindeman, 1926 (1989 edn)
- “Eğitimin Esasları Üzerine Eğitim Kiti”, Avrupa Konseyi, 2002
- “Sağır Kültürünü Anlamak: Sağıroluşun Arayışında” Paddy Ladd, 2003
- Birleşmiş Milletler, <http://www.un.org/dsabltes/default.asp?d=17UNCRPD>
- İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>
- Dünya Sağırlar Federasyonu, <https://wfdeaf.org/>
- “Dünya Engellilik Raporu”, Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 2011, <http://www.who.int>
- www.greenfacts.org

*Öğrenme varılacak bir nokta değil,
bir yolculuktur.*

SAĞIR KOLAYLAŞTIRICILAR

Zeren Koç

Ege Kolcu

Ebru Ağca

Uğur Uzel

Duygu Baygutalp

Cem Barutçu

SAĞIR KOLAYLAŞTIRICILAR

Burcu Yaman

Yusuf Ermez

Murat Cudal

İrem Karakaya

Yunus Cudal

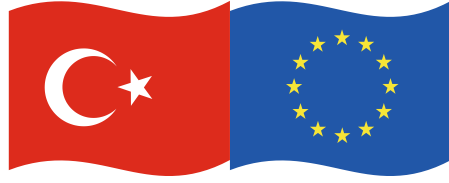

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-funded by the European Union and the Republic of Turkey

SİVİL TOPLUM DİYALOĞU ÖĞRENMEYİ ÖĞREN PROJESİ

Turkiye Gençlik Birliği Derneği

www.ogrenmeyiogren.org

www.siviltoplumdiyalogu.org

